
LIBER SEPTIMUS.

TERTIAM esse Medicinæ partem quæ manu curet, et vulgo notum, et à me propositum est. Ea non quidem medicamenta atque victus rationem omittit, sed manu tamen plurimum præstat, estque ejus effectus inter omnes medicinæ partes evidentissimus. Si quidem in morbis quum multum fortuna conferat, eademque sæpè salutaria, sæpè vana sint, potest dubitari, secunda valetudo medicinæ an corporis beneficio contigerit. In his quoque, in quibus medicamentis maximè nitimur, quamvis profectus evidentior est, tamen sanitatem et per hæc frustrà quæri, et sine his reddi sæpè manifestum est. Sicut in oculis quoque deprehendi potest, quia à medicis diu vexati, sine his interdum sanescunt. At in eâ parte quæ manu curat, evidens est, omnem profectum, ut aliquid ab aliis adjuvetur, hinc tamen plurimum trahere. Hæc autem pars quum sit vetustissima, magis tamen ab illo parente omnis medicinæ Hippocrate, quàm à prioribus exulta est: deindè posteaquàm diducta ab aliis habere professores suos cœpit, in Ægypto quoque increvit, Philoxeno maximè auctore, qui pluribus voluminibus hanc partem diligentissimè comprehendit. Gorgias quoque et Sostratus, et Heron, et Apollonii duo, et Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, singuli quædam repperunt. Ac Romæ quoque non mediocres professores, maximèque nuper Tryphon pater, et Evelpistus Megetis filius, et (ut scriptis ejus intelligi potest) horum eruditissimus Me-

ges, quibusdam in melius mutatis, aliquantum ei disciplinæ adjecerunt. Esse autem Chirurgus debet adolescens, aut certè adolescentiæ propior, manu strenuâ, stabili, nec unquàm intremiscente; eâque non minùs sinistrâ quàm dextrâ promptus; acie oculorum acri clarâque, animo intrepidus, misericors sic ut sanari velit eum quem accipit, non ut clamore ejus motus, vel magis quàm res desiderat, properet, vel minùs quàm necesse est, secet; sed perindè faciat omnia, ac si nullus ex vagitibus alterius affectus oriatur. Potest autem requiri, quid huic parti propriè vindicandum sit, quia vulnerum quoque ulcerumque multorum curationes, quas alibi exsecutus sum, chirurgi sibi vindicant. Ego eundem quidem hominem posse omnia ista præstare concipio: at ubi illi se diviserunt, eum laudo qui quàm plurimum percepit. Ipse autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit, et in quibus vulneribus ulceribusve plus profici manu quàm medicamento credo; tùm quidquid ad ossa pertinet, quæ deinceps exsequi aggrediar. Dilatis itaque in aliud volumen ossibus, in hoc cætera explicabo; præpositisque his quæ in quâlibet parte corporis fiunt, ad ea quæ proprias sedes habent, transibo.

SECT. I. Luxata igitur, in quâcumque parte corporis sunt, quamprimùm sic curari debent, ut quâ dolor est, eâ scalpello cutis crebrò incidatur, detergeaturque eodem averso profluens sanguis. Quòd si paulò tardiùs subvenitur, jamque etiam rubor est, quâ rubet corpus, si tumor quoque accessit, quicumque is est, idem optimum auxilium est. Tùm superdanda reprimentia sunt: maximèque lana succida ex aceto et oleò. Quòd si levior is casus est, possunt etiam sine scalpello imposita eadem mederi; et si nihil aliud est, cinis quoque, maximè ex sarmentis; si is non est, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aquâ coactus.

SECT. II. Verùm hoc quidem promptum est : in his autem negotium majus est quæ per se, vitio intus orto, intumescunt, et ad suppurationem spectant. Ea omnia genera abscessuum esse aliàs proposui, medicamentaque eis idonea exsecutus sum : nunc superest ut dicam de iis quæ manu fieri debeant. Ergo priusquam indurescant, cutem incidere, et cucurbitulam accommodare oportet, quæ quidquid illuc malæ corruptæque materiæ coit, extrahat ; idque iterùm tertioque rectè fit, donec omne indicium inflammationis excedat. Neque tamen fas non est, nihil cucurbitulam agere : interdum enim fit, sed rarò, ut quidquid abscedit, velamento suo includatur : id antiqui tunicam nominabant : Meges, quia tunica omnis nervosa est, dicit non nasci sub eo vitio nervum quo caro consumeretur, sed subjecto jam vetustiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem nullo loco pertinet ; quia quicquid si tunica est, idem, si callus est, fieri debet. Neque ulla res prohibet, etiam si callus est, tamen quia cingit, tunicam nominari : tum, pure quoque maturius, hæc interdum esse consuevit : ideòque quod sub eâ est, extrahi per cucurbitulam non potest. Sed facilè id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit. Ergo sive id incidit, sive jam durities est, in hæc auxilii nihil est ; sed, ut aliàs scripsi, vel avertenda concurrens eò materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda est. Si priora contigerunt, nihil præter eâ necessarium est. Si pus maturuit, in alis quidem et in inguinibus, rarò secandum est ; item ubicunquè medioeris abscessus est : item quoties in summâ cute vel etiam carne vitium est, nisi festinare cubantis imbecillitas cogit ; satisque est cataplasmatibus efficere, ut per se pus aperiatur : nam ferè sine cicatrice potest esse is locus, qui expertus ferrum non est. Si autem altius malum est, considerari debet, ner-

vosuſne is locus ſit, an non ſit. Nam ſi ſine nervis eſt, candenti ferramento aperiri debet : cujus hæc gratia eſt, quod exigua plaga diutiùs ad pus evocandum patet, parvaque poſteà cicatrix fit. At ſi nervi juxtà ſunt, ignis alienus eſt, ne vel diſtendantur hi, vel membrum debilitent : neceſſaria verò opera ſcalpelli eſt. Sed cætera etiam ſubcruda aperiri poſſunt : inter nervos verò ultima exſpectanda maturitas eſt, quæ cutem extenuet, eique pus jungat, quò propiùs reperiatur. Jamque alia rectam plagam deſiderant in pane, quia ferè vehementer cutem extenuat, tota ea ſuper pus excidenda eſt. Semper autem ubi ſcalpellus admovetur, id agendum eſt, ut et quàm minimæ et quàm pauciſſimæ plagæ ſint; cum eo tamen ut neceſſitati ſuccurramus et in modo et in numero. Nam majores ſinus latiùs interdum etiam duabus aut tribus lineis incidendi ſunt; dandaque opera, ut imus ſinus exitum habeat, ne quis humor intùs ſubſidat, qui proxima et adhuc ſana rodendo ſinuet. Eſt etiam in rerum naturà, ut cutis latiùs excidenda ſit. Nam ubi poſt longos morbos totus corporis habitus vitiatus eſt, latèque ſe ſinus ſuffudit, et in jam eo cutis pallet, ſcire licet eam jam emortuan eſſe, et inutilem futuram : ideòque excidere commodius eſt, maximè ſi circa articulos majores id evenit, cubantemque ægrum fluens alvus exhaurit, neque per alimenta quidquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad ſimilitudinem myrtei folii fiat, quò faciliùs ſaneſcat: idque perpetuum eſt, ubicunquè medicus, et ex quâcunquè cauſà, cutem excidit. Pure effuſo in aliſ vel inguiniſ, linamento opus non eſt: ſpongia ex vino imponenda eſt. In cæteris partibus, ſi æquè ea linamenta ſupervacua ſunt, purgationis cauſà paulum mellis infundendum; dein glutinantia ſuperdanda, ſi illa neceſſaria ſunt; ſuper ea quoque

similiter dari spongia eodem modo ex vino expressa debet. Quando autem linamentis opus sit, quando non sit, aliàs dictum est. Cætera eadem, incisà suppuratione, facienda sunt, quæ, ubi ea per medicamenta rupta est, facienda esse proposui.

SECT. III. Protinùs autem quantum curatio efficiat, quantumque aut sperari aut timeri debeat, ex quibusdam signis intelligi potest, ferèque iisdem quæ in vulneribus exposita sunt. Nam bona signa sunt, somnum capere, facillè spirare, siti non confici, cibum non fastidire; si febricula fuit, eà vacare: itemque habere pus album, læve, non fœdi odoris. Mala sunt, vigilia, spiritùs gravitas, sitis, cibi fastidium, febris, pus nigrum aut fæculentum et fœdi odoris. Item, procedente curatione, eruptio sanguinis; aut si, antequàm sinus carne impleatur, oræ carnosæ fiunt, illà quoque ipsà carne hebetè nec firmà. Deficere tamen animam, vel in ipsà curatione vel postea, pessimum omnium est. Quin etiam morbus ipse sive subito solutus est, dein suppuratio exorta est, sive, effuso pure, permanet, non injustè terret. Estque inter causas timoris, si sensus in vulnere rodentium non est. Sed ut hæc ipsa fortuna huc illucve discernit, sic medici partium est, eniti ad reperiendam sanitatem. Ergo quoties ulcus resilierit, eluere id, si reprimendus humor videbitur, vino ex aquà pluviali mixto, vel aquà in quâ lenticula cocta sit, debet: si purgandum erit, mulso; rursusque imponere eadem. Ubi jam repressus videbitur humor, ulcusque purum erit, produci carnem conveniet, et foveri vulnus pari portione vini ac mellis, superque imponi spongiam ex vino et rosà tinctam. Per quæ quùm caro producat, plus tamen (ut aliàs quoque dixi) victus ratio eò confert, id est, solutis jam febribus et cibi cupiditate reddità, balneum rarum, quotidiana sed

lenis gestatio, cibi potionesque corpori reficiendo aptæ. Quæ omnia, per medicamenta suppuratione quoque ruptâ, sequuntur: sed quia magno malo vix sine ferro mederi licet, in hunc locum reservata sunt.

SECT. IV. 1. Adversus fistulas quoque, si altius penetrant, ut ad ultimas demitti collyrium non possit, si tortuosæ sunt, si multiplices, majus in manu quàm in medicamentis præsidium est; minùsque operæ est, si sub cute transversæ feruntur, quàm si rectæ intùs tendunt. Igitur si sub cute transversa fistula est, demitti sub cutem specillum debet, supraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque simul specillo et ferro persequendi sunt: idemque faciendum, si plures se quasi ramuli ostendunt. Ubi ad fines fistulæ ventum est, excidendus ex eâ totus callus est, superque fibulæ dandæ, et medicamentum quo glutinetur. At si rectâ subter tendit, ubi, quò maximè ferat, specillo exploratum est, incidi is sinus debet, dein fibula oris cutis injicienda est, et æquè glutinantia medicamenta superdanda sunt; aut si corruptius ulcus, quod interdum osse vitiatum fit, ubi id quoque curatum est, pus inventia.

2. Solent autem inter costas fistulæ subter exire: quod ubi incidit, eo loco costa ab utrâque parte præcidenda et eximenda est, ne quid intùs corruptum relinquatur. Solent quoque, ubi costas transierunt, septum id, quod transversum à superioribus visceribus intestina discernit, violare. Quod intelligi et ex loco, et ex magnitudine doloris potest, et quia nonnunquàm spiritus eò cum humore quasi bullante prorumpit, maximèque si hunc ore æger continuit. In eo medicinæ locus nullus est: in cæteris verò quæ circa costas sanabilia sunt, pingua medicamenta inimica sunt; cæteris, quæ ad vulnera accommodantur, uti licet: optimè tamen sicca linamenta,

vel si purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

3. Ventri nullum os subest; sed ibi perniciosæ admodum fistulæ fiunt, adeò ut Sostratus insanabiles esse crediderit. Id non ex toto ita se habere usus ostendit: et quidem (quod maximè mirum videri potest) tutior fistula est contrà jecur et lienem et ventriculum, quàm contrà intestina: non quo perniciosior res ibi sit, sed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam auctores parùm modum rei cognoverunt. Nam venter sæpè etiam telo perforatur, prolapsaque intestina conduntur, et oras vulneris suturæ comprehendunt: quod quemadmodum fiat, mox indicabo. Itaque etiam ubi tenuis fistula abdomen perrupit, excidere eam licet, suturæque oras conjungere. Si verò ea fistula intùs patuit, excisa necesse est latius foramen relinquat, quod nisi permagnà vi, utique ab interiore parte, sui non potest, quà quasi membrana quedam finit abdomen, quam *περιτόναιον* Græci vocant. Ergo ubi aliquis ingredi ac moveri cœpit, rumpitur illa sutura, atque intestina évolvuntur: quo fit, ut pereundum homini sit. Sed non omni modo res ea desperationem habet; ideòque tenuioribus fistulis adhibenda curatio est.

4. Propriam etiamnum animadversionem desiderant eæ, quæ in ano sunt. In has demisso specillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet, dein novo foramine specillum educi lino sequente, quod in aliam ejus partem, ob id ipsum perforatam, conjectum sit. Ibi linum prehendum, vincendumque cum altero capite est, ut laxè cutem quæ super fistulam est, teneat: idque linum esse debet crudum, et duplex triplexve, sic tortum ut unitas facta sit. Interim autem licet negotia agere, ambulare, lavari, cibum capere perindè atque sanis-

simo: tantummodò id linum bis die, salvo nodò, ducendum est, sic ut subeat fistulam pars quæ superior fuit. Neque committendum est, ut id linum putrescat; sed tertio quoque die nodus resolvendus est, et ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere, id in fistulâ cum simili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem quæ supra fistulam est, incidit, simulque et id sanescit quod à lino relictum est, et id quod ab eo mordetur, inciditur. Hæc ratio curationis longa, sed sine dolore est. Qui festinant, adstringere cutem lino debent, quò celerius secent, noctûque ex penicillo tenuia quædam intûs demittere, ut cutis hoc ipso extenuetur quo extenditur: sed hæc dolorem movent. Adjicitur celeritati sicut tormento quoque, si et linum et id quod ex penicillo est, aliquo medicamento illinitur ex his quibus callum exedi posui. Poterit tamen fieri, ut ad scalpelli curationem etiam illo loco veniendum sit, si intûs fistula fert, si multiplex est. Igitur in hæc genera demisso specillo, duabus lineis incidenda cutis est, ut media inter eas habenula tenuis admòdum ejiciatur; ne protinûs oræ coëant, sitque locus aliquis linamentis, quæ quàm paucissima superinjicienda sunt, omniaque eodem modò faciendâ quæ in abscessibus posita sunt. Si verò ab uno ore plures sinus erunt, recta fistula scalpello erit incidenda; ab eo ceteræ quæ jam patebunt, lino excipiendæ: si intûs aliqua procedet quò ferrum tutò pervenire non poterit, collyrium demittendum erit. Cibis autem in omnibus ejusmodi casibus, sive manu, sive medicamentis agatur, dari debet humidus, potio liberalis, diùque aqua: ubi jam caro increscit, tum demùm et balneis raris utendum erit, et cibis corpus implentibus.

SECT. V. 1. Tela quoque quæ illata corporibus intûs hæserunt, magno negotio sæpè ejiciuntur: suntque quæ-

dam difficultates ex generibus eorum: quædam ex his sedibus in quas illa penetrarunt. Omne autem telum extrahitur, aut ab eâ parte quâ venit, aut ab eâ in quam tetendit. Illic viam quâ redeat, ipsum sibi fecit; hic à scalpello accipit: nam contra mucronem caro inciditur. Sed si non altè telum insedit, et in summâ carne est, aut certè magnas venas et loca nervosa non transiit, nihil melius est quàm, quâ venit, id evellere. Si verò plus est, per quod telo revertendum, quàm quod perripiendum est; jamque venas nervosque id transiit, commodius est aperire quod superest, eaque extrahere: nam et propius petitur, et tutius evellitur; et in majore membro, si medium mucro transiit, facilius sanescit quod pervium est, quia utrinquè medicamento fovetur. Sed si retrò telum recipiendum, amplianda scalpello plaga est, quò facilius id sequatur, quòque minor oriatur inflammatio; quæ major fit, si ab illo ipso telo, dum redit, corpus laniatur. Item si ex aliâ parte vulnus aperitur, laxius esse debet quàm ut, telo postea transeunte, ampliatur. Summa autem utrâque parte ita habenda cura est, ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum est, excipiendum hamo retuso est, abducendumque à scalpello. Ubi autem satis incisum est, telum eximendum est, tunc quoque eodem modo et eadem curâ habitâ, ne sub eo quod eximetur, aliquid eorum lædatur quæ tuenda esse proposui.

2. Hæc communia. Sunt propria quædam in singulis telorum generibus, quæ protinùs subjiciam. Nihil tam facile in corpus quàm sagitta conditur, eademque altissimè insidit. Hæc autem eveniunt, et quia magnâ vi fertur illa, et quia ipsa in angusto est. Sæpius itaque ab alterâ parte, quàm ex quâ venit, recipienda est; præcipuèque quia ferè spiculis cingitur, quæ magis

laniant, si retrorsus quàm si contrà trahuntur. Sed inde, apertâ viâ, caro diduci debet ferramento ad similitudinem facto Græcæ litteræ ¹: deindè, ubi apparuit mucro, si mucroni arundo inhæret, propellenda est, donec ab alterâ parte apprehendi et extrahi possit: si jam illa decidit, solumque intus ferrum est, mucro vel digitis apprehendi vel forfice, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi est, ubi ab eâ parte quâ venit, evelli magis placuit: nam ampliatio magis vulnere, aut arundo, si inest, evellenda est; aut si ea non est, ferrum ipsum. Quòd si spicula apparuerunt, eaque breviora et tenuiora sunt, forfice ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi: si ea majora valentioraque sunt, fissis scriptoriis calamis contegenda, ac ne quid lacerent, sic evellenda sunt. Et in sagittis quidem hæc observatio est.

3. Latum verò telum si conditum est, ab alterâ parte educi non expedit, ne ingenti vulnere ipsi quoque ingens vulnus adjiciamus. Evellendum est ergo genere quodam ferramenti, quod *Διοκλεῖον κυρθίσκον* Græci vocant, quoniam auctorem Dioclem habet, quem inter priscos maximosque medicos fuisse jam posui. Lamina vel ferrea, vel ænea etiam, ab altero capite duos utrinquè deorsum conversos uncas habet, ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema in eam partem inclinata quæ sinuata est, insuper ibi etiam parte inclinatâ quæ perforata est. Hæc juxta telum transversa demittitur: deindè ubi ad imum mucronem ventum est, paulum torquetur, ut telum foramine suo excipiat. Quùm in cavo mucro est, illicò duo digiti subjecti partis alterius uncis, simul et ferramentum id extrahunt et telum.

4. Tertium genus telorum quod interdum evelli

¹ Hæc littera quæ deest in mss. codicibus videtur fuisse Λ.

debet, plumbea glans, aut lapis, aut simile aliquid, quod, perruptâ cute, integrum intus insedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque quod inest eâ quâ venit, forfice extrahendum est. Accedit verò aliquid difficultatis sub omni ictu, si telum vel ossi inhæsit, vel in articulo se inter duo ossa demersit. In osse usque eò movendum est, donec laxetur is locus qui mucronem momordit, et tùm vel manu vel forfice telum extrahendum est: quæ ratio in dentibus quoque ejicientibus est. Et vix unquam ita telum non sequitur: sed si morabitur, excuti quoque ictum aliquo ferramento poterit. Ultimum est, ubi non evellitur, terebrâ juxtâ forare, ab eo quoque foramine ad speciem literæ V contra telum os excidere sic, ut lineæ quæ diducuntur, ad telum spectent: eo facto, id necesse est labet, et facile auferatur. Inter duo verò ossa si per ipsum articulum perruperit, circa vulnus duo membra fasciis habenisve deliganda, et per has in diversas partes diducenda sunt, ut nervos distendant: quibus extentis, laxius inter ossa spatium est, ut sine difficultate telum recipiatur. Illud videndum est, sicut in aliis locis posui, ne quis nervus, aut vena aut arteria à telo lædatur, dùm id extrahitur; eadem scilicet ratione quæ suprâ posita est.

5. At si venenato quoque telo quis ictus est, iisdem omnibus, si fieri potest, etiam festinantius actis, adjicienda curatio est quæ vel epoto veneno, vel à serpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipsius, extracto telo, medicina non alia est quàm quæ esset, si corpore icto nihil inhæsisset: de quâ satis alio loco dictum est.

SECT. VI. Hæc evenire in quâlibet parte corporis possunt: reliqua certas sedes habent, de quibus dicam, orsus à capite. In hoc multa variaque tubercula oriuntur: γαγγλία, μελικηρίδας, ἀθερώματα nominant, aliisque etiamnum vocabulis quædam alii discernunt;

quibus ego στεατόματα quoque adjiciam. Quæ, quamvis et in cervice, et in alis, et in lateribus oriri solent, per se tamen non posui, quum omnia ista mediocres differentias habeant, ac neque periculo terreant, neque diverso genere curantur. Omnia autem ista et ex parvulo incipiunt, et diu, paulatimque increscunt, et tunicâ suâ includuntur. Quædam ex his dura ac renitentia, quædam mollia cedentiaque sunt: quædam spatio nudantur, quædam tecta capillo suo permanent, ferèque sine dolore sunt. Quid intus habeant, ut conjecturâ præ sagiri potest, sic ex toto cognosci, nisi quum ejecta sunt, non potest. Maximè tamen in his quæ renitentur, aut lapillis quædam similia, aut concreti confertique pili reperiuntur: in his verò quæ cedunt, aut melli simile aliquid, aut tenui pulciculæ, aut quasi rasæ cartilagini, aut carni hebeti et cruentæ, quibus alii aliique colores esse consuerunt, ferèque ganglia renitentur. Atheromati subest quasi tenuis pulcicula; meliceridi liquidior humor; ideòque pressus circumfluit. Steatomati pingue quiddam, idque latissimè patere consuevit; resolvitque totam cutem superpositam sic, ut ea labet, quum in cæteris sit adstrictior. Omnia, dèrasa antè, si capillis conteguntur, per medium oportet incidere: sed steatomatis tunica quoque secanda est, ut effundatur quidquid intus coit; quia non facilè à cute et subjectâ carne ea separatur. In cæteris ipsa tunica inviolata servanda est. Protinus autem alba et intenta se ostendit: tum scalpelli manubriolo diducenda à cute et carne est, ejiciendaque cum eo quod intus tenet. Si quandò tamen ab inferiore parte tunicæ musculus inhasit, ne is lædatur, superior pars illius decidenda, alia ibidem relinquenda est. Ubi tota exempta est, committendæ oræ, fibulaque his injicienda, et super medicamentum glutinans dandum

est. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex eâ relictum est, pus moventia adhibenda sunt.

SECT. VII. I. Sed ut hæc neque genere vitii, neque ratione curationis inter se multum distant, sic in oculis, quæ manum postulant, et ipsa diversa sunt, et aliter aliterque curantur. Igitur in superioribus palpebris vesicæ nasci solent pingues gravesque, quæ vix attollere oculos sinunt, levesque pituitæ cursus, sed assiduos, in oculis movent: ferè verò in pueris nascuntur. Oportet, compresso digitis duobus oculo, atque ita cute intentâ, scalpello transversam lineam incidere, suspensâ leviter manu, ne vesica ipsa vulneretur; et ut locus ei patefactus est, ipsa prorumpit: tum digitis eam apprehendere et evellere: facile autem sequitur. Dem superinungi collyrio debet ex his aliquo quo lippientes oculi superinunguntur; paucissimisque diebus cicatrix inducitur. Molestius est, ubi incisa vesica est; effundit enim humorem, neque postea, quia tenuis admodum est, potest colligi. Si fortè id incidit, eorum aliquid imponendum est quæ puri movendo sunt.

2. In eadem palpebrâ supra pilorum locum, tuberculum parvulum nascitur, quod à similitudine hordei à Græcis $\chiρεῖθῆ$ nominatur: tunicâ quiddam quod difficulter maturescit, comprehensum est. Id vel calido pane, vel cerâ subindè calefactâ foveri oportet sic, ne nimius is calor sit, sed facilè eâ parte sustineatur: hæc enim ratione sæpè discutitur, interdum concoquitur. Si pus se ostendit, scalpello dividi debet, et quidquid intus humoris est, exprimi; eodem deindè vapore postea quoque foveri et superinungi, donec ad sanitatem perveniat.

3. Alia quoque quædam in palpebris huic non dissimilia nascuntur; sed neque utique figuræ ejusdem, et

mobilia, simul atque digito hùc vel illuc impelluntur :
 quæ quia grandini similia sunt, ideò *χαλάζια* Græci
 vocant. Hæc incidi debent, si sub cute sunt, ab exte-
 riore parte; si sub cartilagine, ab interiore : dein scal-
 pelli manubriolo deducenda ab integris partibus sunt.
 Ac, si intus plaga est, inungenda primùm lenibus,
 deindè acrioribus : si extrâ, superdandum emplastrum
 quo id glutinetur.

4. Unguis verò, quod *πτερόγιον* Græci vocant, est
 membranula nervosa quæ oriens ab angulo, nonnum-
 quàm ad pupillam quoque pervenit, eiq̃ue officit : sæ-
 piùs à narium, interdùm etiam à temporum parte nas-
 citur. Hunc recentem non difficile est discutere medi-
 camentis, quibus cicatrices in oculis extenuantur : si
 inveteravit, jamque ei crassitudo quoque accessit, excidi
 debet. Post abstinentiam verò unius diei, vel adversus
 in sedili contra medicum is homo collocandus est, vel
 sic aversus, ut in gremium ejus caput resupinus effun-
 dat. Quidam, si in sinistro oculo vitium est, adversum;
 si in dextro, resupinum collocari volunt. Alteram au-
 tem palpebram à ministro diduci oportet, alteram à
 medico : sed ab hoc, si ille adversus est, inferiorem; si
 supinus, superiorem. Tum idem medicus hamulum
 acutum, paulùm mucrone intus recurvato, subjicere
 extremo ungui debet, eumque infigere, atque eam quo-
 que palpebram tradere alteri, ipse hamulo apprehenso
 levare unguem, eumque acu trajicere linum trahente,
 deindè acum ponere, lini duo capita apprehendere, et
 per ea erecto ungue, si quâ parte oculo inhæret, ma-
 nubriolo scalpelli diducere, donec ad angulum veniat :
 deindè invicem modò remittere, modò attrahere sic,
 ut et initium ejus et finis anguli reperiatur. Duplex
 enim periculum est, ne vel ex ungue aliquid relinquatur,
 quod exulceratum vix ullam recipiat curationem, vel

ex angulo quoque caruncula abscindatur, quæ, si vehementius unguis ducitur, sequitur, ideòque decedit: abscissâ, patescit foramen, per quod postea semper humor descendit: ῥυάδα Græci vocant. Verus ergo anguli finis utique noscendus est, qui ubi satis constitit, non nimium adducto ungue, scalpellus adhibendus est; deinde sic excidenda ea membranula, ne quid ex angulo lædatur. Eò deinde ex melle linamentum superdandum est, suprâque linteolum, et aut spongia aut lana succida; proximisque diebus diducendus quotidianè oculus est, ne cicatrice inter se palpebræ glutinentur, si quidem id quoque tertium periculum accedit; eodemque modo linamentum imponendum, ac novissimè inungendum collyrio quo ulcera ad cicatricem perducuntur. Sed ea curatio vere esse debet, aut certè ante hiemem: de quâ re ad plura loca pertinente semel dixisse satis erit. Nam duo genera curationum sunt. Alia in quibus eligere tempus non licet, sed utendum est eo quod incidit, sicut in vulneribus et in fistulis: alia in quibus nullus dies urget, et expectare tutissimum et facile est, sicut evenit in iis quæ et tardè increscunt, et dolore non cruciant: in his ver expectandum est; aut si quid magis pressit, melior tamen autumnus est quàm æstas vel hiems; atque is ipse medius, jam fractis æstibus, nondum ortis frigoribus. Quò magis autem necessaria pars erit quæ tractabitur, hoc quoque majori periculo subjecta est: et sæpè quò major plaga faciènda, eò magis hæc temporis ratio servabitur.

5. Ex curatione verò unguis, ut dixi, vitia nascuntur, quæ ipsa aliis quoque de causis oriri solent. Interdum enim fit in angulo, parùm ungue exciso vel aliter, tuberculum quod palpebras parùm diduci patitur: ἔγχεσθι; Græcè nominatur. Excipi hamulo et circumcidi debet;

hic quoque diligenter temperatâ manu : ne quid ex ipso angulo abscidatur. Tum exiguum linamentum respargendum est vel cadmiâ, vel atramento sutorio, inque eum angulum, diductis palpebris, inserendum, suprâque eodem modo deligandum, proximisque diebus similiter nutriendum, ut primo tantum aquâ egelidâ vel etiam frigidâ foveatur.

6. Interdum inter se palpebræ coalescunt, aperiri non potest oculus. Cui malo solet etiam illud accedere, ut palpebra cum albo oculi cohaerescat; scilicet cum in utrovis fuit ulcus negligenter curatum : sanescendo enim quod diduci potuit et debuit, glutinavit : ἀγκυλοβλέφαρον sub utroque vitium Græci vocant. Palpebræ tantum inter se coherentes non difficulter diducuntur; sed interdum frustrâ, nam rursus glutinantur. Experiri tamen oportet, quia benè res sæpius cedit. Igitur aversum specillum inserendum, diducendæque eo palpebræ sunt; deindè exigua penicilla interponenda, donec exulceratio ejus loci finiatur. At ubi albo ipsius oculi palpebra inhæsit, Heraclides Tarentinus auctor est, adverso scalpello subsecare magnâ cum moderatione, ut neque ex oculo neque ex palpebrâ quidquam abscidatur, ac si necesse est, ex palpebrâ potiùs. Post hæc inungatur oculus medicamentis quibus aspritudo curatur; quotidieque palpebra vertatur, non solum ut ulceri medicamentum inducatur, sed etiam ne rursus inhæreat; ipsique etiam præcipiatur, ut sæpe eam duobus digitis attollat. Ego sic restitutum esse neminem memini: Meges se quoque multa tentasse, neque unquam profuisse, quia semper iterum oculo palpebra inhæserit, memoriæ prodidit.

7. Etiamnum in angulo qui naribus propior est, ex aliquo vitio quasi parva fistula aperitur, per quam pituita assidue destillat: ἀγνώπια Græci vocant. Idquæ

assidue malè habet oculum ; nonnumquam etiam, ex osse, usque ad nares penetrat. Id quoque interdum naturam carcinomatis habet : ubi intentæ venæ et æquatæ sunt, color pallet, cutis dura est, et levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes quæ conjunctæ sunt, evocat. Ex his eos qui quasi carcinoma habent, curare periculosum est, nam mortem quoque ea res maturat ; eos verò quibus ad nares tendit, supervacuum ; neque enim sanescunt. At quibus id in angulo est, potest adhiberi curatio, quum eò non ignotum sit esse difficilem : quantoque angulo propius id foramen est, tanto difficilius est, quoniam perangustum est in quo versari manus possit. Recenti tamen re, mederi facilius est. Sed hamulo autem summum ejus foraminis excipiendum ; deinde totum id cavum, sicut in fistulis dixi, usque ad os excidendum ; oculoque et cæteris junctis partibus benè obtectis, os ferro adurendum est, vehementiusque si jam carie vexatum est. Quò crassior huic squama abscedat, quidam adurentia imponunt, ut atramentum sutorium, vel chalcitidem, vel æruginem rasam : quod et tardius, et non idem facit. Osse adusto curatio sequitur eadem quæ in cæteris ustis.

8. Pili verò qui in palpebris sunt, duabus de causis oculum irritare consuerunt : nam modò palpebræ superioris summa cutis relaxatur et procidit ; quo fit ut ejus pili ad ipsum oculum convertantur, quia non simul cartilago quoque se remisit ; modò sub ordine naturali pilorum alius ordo suberescit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes hæ sunt. Si pili nati sunt, qui non debuerunt, tenuis acus ferrea ad similitudinem spathæ lata, in ignem conjicienda est : deinde candens sublata palpebrâ sic, ut ejus perniciosi pili in conspectum curantis veniant, super ipsis pilorum radicibus ab angulo immittenda est, ut ea tertiam partem

palpebræ transsuat : deindè iterùm tertioque usque ad alterum angulum : quo fit, ut omnes pilorum radices adustæ emoriantur. Tùm superimponendum medicamentum est quod inflammationem prohibeat; atque ubi crustæ exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillimè autem id genus sanescit. Quidam aiunt acu transsui juxta pilos in exteriorem partem palpebræ oportere, eamque transmitti duplicem capillum muliebrem ducentem, atque ubi acus transiit, in ipsius capilli sinum, quâ duplicatur, pilum esse conjiciendum, et per eum in superiorem palpebræ partem attrahendum, ibique corpori agglutinandum, et imponendum medicamentum quo foramen quoque glutinetur; sic enim fore ut is pilus in exteriorem partem postea spectet. Id primùm fieri non potest, nisi in pilo longiore, quàm ferè breves eo loco nascantur : deindè, si plures pili sunt, necesse est longum tormentum, quàm toties acus trajecta magnam inflammationem moveat. Novissimè quùm humor aliquis ibi subsit, oculo et antè per pilos et tùm per palpebræ foramina affecto, vix fieri potest ut gluten quo vinctus est pilus, non resolvatur; eoque fit, ut is eo unde vi abductus est, redeat. Ea verò curatio quæ palpebræ laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii : siquidem oportet, contacto oculo, mediam palpebræ cutem, sive ea superior sive inferior est, apprehendere digitis ac sic levare, tùm considerare quantulo detracto futurum sit, ut naturaliter se habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumstant; si nimium fuerit excisum, ne contegi oculus non possit; si parum, ne nihil actum sit, et frustrà sectus aliquis sit. Quà deindè incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum est sic, ut inter oram quæ pilos continet, et propiorem ei lineam, aliquid relinquatur quod apprehendere acus postea possit. His constitutis, scal-

pellus adhibendus est, et si superior palpebra est, antè, si inferior, postea propius ipsis pilis incidendum: initiumque faciendum in sinistro oculo ab eo angulo qui tempore, in dextro, ab eo qui naribus propior est; idque quod inter duas lineas est, excidendum. Deinde orae vulneris inter se simplici suturâ committendæ, operiendusque oculus est: et si parùm palpebra descendet, laxanda sutura; si nimum, aut adstringenda, aut etiam rursus tenuis habenula ab ulteriore orâ excidenda. Ubi secta est, aliæ suturæ adjiciendæ, quæ supra tres esse non debent. Præter hæc in superiore palpebrâ sub pilis ipsis incidenda linea est, ut ab inferiore parte diducti pili sursum spectent: idque, si levis inclinatio est, etiam solum satis tuetur: inferior palpebra eo non eget. His factis, spongia ex aquâ frigidâ expressa super deliganda est. Postero die glutinans emplastrum injiciendum: quarto suturæ tollendæ, et collyrio quod inflammationes reprimat, superinungendum.

9. Nonnunquam autem, nimum sub hæc curatione excisâ cute, evenit ut oculus non contegatur; idque interdum etiam aliâ de causâ fit: *λαγώφθαλμον* Græci appellant. In quo si nimum palpebræ deest, nulla id restituere curatio potest; si exiguum, mederi licet. Paulum infra supercilium cutis incidenda est lunatâ figurâ, cornibus ejus deorsum spectantibus. Altitudo esse plagæ usque ad cartilaginem debet, ipsâ illâ nihil læsâ: nam si ea incisa est, palpebra concidit, neque attolli postea potest. Cutis igitur tantum diducta sit, ut paulum in imâ oculi orâ descendat, hiante scilicet super plagam, in quam linamentum conjiciendum est, quod et conjungi diductam cutem prohibeat, et in medio carunculam citet, quæ ubi eum locum implevit, postea rectè oculus operitur.

10. Ut superioris autem palpebræ vitium est, quo

parùm descendit, ideòque oculum non contegit, sic inferioris, quo parùm sursùm attollitur, sed pendet et hiat, neque potest cum superiore committi. Atque id quoque evenit interdùm ex simili vitio curationis, interdùm etiam senectute: ἐκτρόπιον Græci vocant. Si ex malâ curatione est, eadem ratio medicinæ est que suprâ posita est: plagæ tantùm cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda sunt: si ex senectute est, tenui ferramento id totum extrinsecus adurendum est; deindè melle inungendum, et à quarto die vapore aquæ calidæ fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

11. Hæc ferè circà oculum in angulis palpebrisque incidere consueverunt: in ipso autem oculo nonnquam summa attollitur tunica, sive ruptis intùs membranis aliquibus, sive laxatis, et similis figura acino fit: undè id *σφύλωμα* Græci vocant. Curatio duplex est: alterà, ad ipsas radices per medium transsuere acu duo lina ducente; deindè alterius lini duo capita ex superiore parte, alterius ex inferiore adstringere inter se, quæ paulatim secando id excidant. Alterà, in summâ parte ejus ad lenticulæ magnitudinem excidere, deindè spodium aut cadmiam infriare. Utrolibet autem facto, album ovi lanâ excipiendum et imponendum; posteaque vapore aquæ calidæ fovendus oculus, et lenibus medicamentis unguendus est.

12. Clavi autem vocantur callosa in albo oculi tubercula, quibus nomen à figuræ similitudine est. Hos ad imam radicem perforare acu commodissimum est, infràque eam excidere, deindè lenibus medicamentis inungere.

13. Suffusionis jam aliàs feci mentionem, quia quàm recens incidit, medicamentis quoque sæpè discutitur: sed ubi vetustior facta est, manûs curationem deside-

rat, quæ inter subtilissimas haberi potest. De quâ antequàm dico, paucis ipsius oculi natura indicanda est: cujus cognitio quùm ad plura loca pertineat, tùm vel præcipuè ad hunc pertinet. Is igitur summas habet duas tunicas, ex quibus superior à Græcis *κερατοειδής* vocatur: ea, quâ parte alba est, satis crassa, pupillæ loco extenuatur. Huic interior adjuncta est mediâ parte quâ pupilla est, modico foramine concava, circâ tenuis, ulterioribus partibus ipsa quoque plenior, quæ *χρυσοειδής* à Græcis nominatur. Hæ duæ tunicæ, quùm interiora oculi cingant, rursûs sub his cœunt, extenuatæque et in unum coactæ per foramen quod inter ossa est, ad membranas cerebri perveniunt, eisque inhærescunt. Sub his autem quâ parte pupilla est, locus vacuus est: deindè infrâ rursûs tenuissima tunica quam Herophilus *ἀραχνοειδής* nominavit. Ea media subsidit, eoque cavo continet quiddam, quod à vitri similitudine *ύαλοειδής* Græci vocant. Id neque liquidum neque aridum est, sed quasi concretus humor, ex cujus colore pupillæ color vel niger est vel cæsius, quùm summa tunica tota albâ sit. Id autem superveniens ab interiore parte membranula includit: sub his gutta humoris est, ovi albo similis, à quâ videndi facultas profiscitur: *κρυσταλλοειδής* à Græcis nominatur.

14. Igitur vel ex morbo vel ex ictu concresecit humor sub duabus tunicis, quâ locum vacuum esse proposui: isque paulatim indurescens interiori potentie se opponit: vitiique ejus plures species sunt; quædam sanabiles, quædam quæ curationem non admittunt. Nam si exigua suffusio est, si immobilis, colorem verò habet marinæ aquæ vel ferri nitentis, et à latere sensum aliquem fulgoris relinquit, spes superest. Si magna est, si nigra pars oculi, amissâ naturali figurâ, in aliam vertit, si suffusioni color cæruleus est, aut auro simi-

lis, si labat illa, et hæc atque illæc movetur, vix unquam succurritur. Ferè verò pejor est, quæ ex graviore morbo majoribusve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta est. Neque idonea curationi senilis ætas est, quæ sine novo vitio tamen aciem hebetem habet. Ac ne puerilis quidem, sed inter has media ætas. Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus satis opportunus est, atque ipsius suffusionis quadam maturitas est. Expectandum igitur est donec jam non fluere, sed duritie quâdam concrevisse videatur. Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet, pridè ab omniibus abstinere. Post hæc in adverso sedili homo collocandus est loco lucido, lumini adverso sic, ut contrà medicus paulò altiùs sedeat: à posteriore autem parte caput ejus qui curabitur, minister contineat, ut immobile id præstet; nam levi motu eripi acies in perpetuum potest. Quin etiam ipse oculus qui curabitur, immobilior faciendus est, super alterum lanâ impositâ et deligatâ; curari verò sinister oculus dextrâ manu, dexter sinistrâ debet. Tùm acus admovenda est, aut acuta, aut forte non nimium tenuis; eaque demittenda, sed rectâ, est per summas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi et angulum temporis propiorem, è regione mediæ suffusionis sic, ut ne qua vena lædatur. Neque tamen timide demittenda est, quia inani loco excipitur: ad quem quum ventum est, ne mediocriter quidem peritus falli potest, quia prementi nihil renititur. Urbi ergo eò ventum est, inclinanda acus ad ipsam suffusionem est; leviterque ibi verti et paulatim eam deducere infra regionem pupillæ debet; ubi deinde eam transiit, vehementius imprimi ut inferiori parti insadat. Si hæsit, curatio expleta est: si subindè redit, eadem acu magis concidenda, et in plures partes dissipanda est, quæ singulæ et faci-

lius conduntur, et minus quàm latè efficiunt. Post hæc educenda acus rectà est, imponendumque est lanà molli exceptum ovi album, et suprà, quod inflammationem coërceat, atque ita devinciendum. Post hæc opus est quiete, abstinentiâ, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo, qui postero die satis maturè datur, primum liquido, ne maxillæ laborent; deindè inflammatione finitâ, tali qualis in vulneribus propositus est, quibus, ut aqua quoque diutiùs bibatur, necessariò accedit.

15. De pituitâ quoque tenuis cursu qui oculos infestat, quatenùs medicamentis agendum est, jam explicui. Nunc ad ea veniam quæ curationem manùs postulant. Animadvertimus autem quibusdam nunquàm siccescere oculos, sed semper humore tenui madere: quæ res aspritudinem continuat, et levibus momentis inflammationes et lippitudines excitat, totam deniquè vitam hominis infestat: idque in quibusdam nullâ ope adjuvari potest, in quibusdam sanabile est. Quod primum discrimen nosse oportet, ut alteris succurratur, alteris manus non injiciatur. Ac primum supervacua curatio est in his qui ab infantibus id vitium habent, quia necessariò mansurum est usque mortis diem: deindè non necessaria etiam in his, quibus non multa, sed acris pituita est; siquidem manu nihil adjuvantur: medicamentis et victùs ratione quæ crassiorem pituitam reddit, ad sanitatem perveniunt. Lata etiam capita vix medicinæ patent. Tum interest pituitam emittant venæ quæ inter calvariam et cutem sunt, an quæ inter membranam cerebri et calvariam. Superiores ferè per tempora oculos rigant; inferiores per eas membranas quæ ab oculis ad cerebrum tendunt. Potest autem adhiberi remedium his quæ supra calvariæ os fluunt; non potest his quæ sub osse. Ac ne his quidem succurritur,

quibus pituita utrinquè descendit, quia, levatà alterà parte, nihilominùs altera infestat. Quid sit autem, hâc ratione cognoscitur. Raso capite, ea medicamenta quibus in lippitudine pituita suspenditur, à superciliis usque ad verticem illini debent. Si sicei oculi esse cœperunt, apparet per eas venas quæ sub cute sunt, irrigari; si nihilominùs madent, manifestum est sub osse descendere. Si est tumor, sed levior, duplex vitium est. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos superiores venæ exerceant, ideòque pluribus etiam opitulari licet: idque non in Græciâ tantummodò: sed in aliis quoque gentibus celebre est, adeò ut nulla medicinæ pars magis per nationes quasque exposita sit. Reperti in Græciâ sunt, qui novem lineis cutem capitis incidèrent, duabus in occipitiò rectis, unâ super eas transversâ, dein duabus super aures, unâ inter eas item transversâ; tribus inter verticem et frontem rectis. Reperti sunt, qui à vertice rectas eas lineas ad tempora deducerent, cognitisque ex motu maxillarum musculorum initiis, leviter super eos cutem incidèrent, diductisque per retusos hamos oris, inserent linamenta sic, ut, neque inter se cutis antiqui fines committerentur, et in medio caro increceret, quæ venas ex quibus humor ad oculos transiret, adstringeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt à mediâ aure ad mediam alteram aurem, deindè à naribus ad verticem. Tum ubi lineæ committebantur, scalpello inciderunt, et post sanguinem effusum, os ibidem adusserunt. Nihilominùs autem et in temporibus, et inter frontem atque verticem eminentibus venis, iidem candens ferrum admoverunt. Frequens curatio est venas in temporibus adurere, quæ ferè quidem in ejusmodi malo tument: sed tamen, ut inflentur magisque se ostendant, cervix antè modicè deliganda est; tenui-

busque ferramentis et retusis venæ adurendæ, donec in oculis pituitæ cursus conquiescat. Id enim signum est quasi excæcatorum itinerum per quæ humor ferebatur. Valentior tamen medicina est, ubi tenues conditæque venæ sunt, ideòque legi non possunt. Eodem modo cervice deligatâ, retentoque ab ipso spiritu, quò magis venæ prodeant, atramento notare eas contra tempora et inter verticem ac frontem; deindè cervice resolutâ, quâ notæ sunt, venas incidere, et sanguinem mittere; ubi satis is fluxit, tenuibus ferramentis adurere. Contra tempora quidem, timidè, ne subjecti muscoli qui maxillam tenent, sentiant; inter frontem verò et verticem, vehementer, ut squama ab osse secedat. Efficacior tamen etiamnum est Afrorum curatio, qui verticem usque ad os adurunt sic, ut squamam remittat. Sed nihil melius est quàm quod in Galliâ quoque Comatâ fit, ubi venas in temporibus et in superiore capitis parte legunt. Adusta quomodò curanda sînt, jam explicui: nunc illud adjicio, neque ut crustæ decidant, neque ut ulcus impleatur, adustis venis, esse prope-randum, ne vel sanguis erumpat, vel citò pus supprimatur; quùm per hoc siccescere eas partes opus sit, per illud exhauriri opus non sit: si quandò tamen sanguis eruperit, infrianda medicamenta esse, quæ sic sanguinem suppriment, ne adurant. Quemadmodùm autem venæ deligendæ sint, quidque lectis his faciendum sit, quùm venero ad erurum varices, dicam.

SECT. VIII. Verùm ut oculi multiplicem curationem etiam manûs exigunt, sic in auribus admodùm pauca sunt quæ in hâc medicinæ parte tractentur. Solet tamen evenire vel à primo natali die protinùs, vel postea factâ exulceratione, deindè per cicatricem aure repletâ, ut foramen in eâ nullum sit, ideòque ea audiendi usu careat. Quod ubi incidit, specillo tentandum est, altène id

repletum, an in summo tantum glutinatum sit. Nam si aliter est, prementi non cedit; si in summo, specillum protinus recipit. Illud attingi non oportet, ne sine effectus spe distentio oriatum nervorum, et ex ea mortis periculum sit: hoc facile curatur. Nam quia cavum esse debet, vel medicamentum aliquod imponendum est ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam scalpello incidendum: quumque id patefactum, et jam ulcus purum est, conjicienda eò pinna est, illita medicamento cicatricem inducente; circaque id, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam sanescat: quo fit ut, eam remota, postea facultas audiendi sit. At ubi aures, in viro puta, perforatae sunt et offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu satis est, ut leviter ejus ora exulcerentur, aut etiam adurente medicamento idem exulcerare; postea deinde imponere id quod purget, tum quod eum locum repleat, et cicatricem inducat. Quod si magnum id foramen est, sicut solet esse in his qui majora pondera auribus gesserunt, incidere quod superest ad extremum oportet: supra deinde oras scalpello exulcerare, et postea suere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium est, si quid ibi curti est, sarcire: quae res quum labris quoque et naribus fieri possit, eandemque curationem habeat, simul explicanda est.

SECT. IX. Curta igitur in his tribus, ac si qua parva paria sunt, curari possunt: si qua majora sunt, aut non recipiunt curationem, aut ita per hanc ipsam deformantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem et naribus deformitas sola timeri potest: in labris vero si nimium contracta sunt, usus quoque necessario jactura fit, quia minus facile et cibus assumitur, et sermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus, sed ex vicino adducitur: quod in levi mutilatione, et

nihil eripere, et fallere oculum potest; in magnâ non potest. Neque senile autem corpus, neque quod mali habitus est, neque in quo difficulter ulcera sanescunt, huic medicinæ idoneum est; quia nusquam celerius cancer occupat, aut difficilius tollitur. Ratio curationis ejusmodi est. Id quod curtum est, in quadratum dirigere oportet, ab interioribus ejus angulis lineas transversas incidere, quæ citiorem partem ab ulteriore ex toto diducant: deindè ea quæ sic reposuimus, in unum adducere. Si non satis junguntur, ultra lineas quas ante fecimus, alias duas lunatas et ad plagam conversas immittere, quibus summa tantum cutis diducatur: sic enim fit, ut facilius quod adducitur, sequi possit: quod non vi cogendum est, sed ita adducendum, ut ex facili subsequatur, et dimissum non multum recedat. Interdum tamen ab alterâ parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit, locum reddit. Hujusmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda est. Ergo neque ex imis naribus, neque ex medio naso imisve narium partibus, neque ex angulis labrorum quidquam attrahere tentabimus: utrinque autem petemus, si quid summis naribus, si quid imis, si quid aut medio naso, aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. Quæ tamen interdum etiam duobus locis curta esse consuerunt: sed eadem ratio curandi est. Si cartilago in eo quod incisum est, eminet, excidenda est; neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longè tamen excidi debet, ne inter duas oras liberæ cutis utrinque coitus puris fieri possit. Tum junctæ oræ inter se suendæ sunt, utrinque cute apprehensâ, et quæ priores lineæ sunt, eâ quoque suturæ injiciendæ sunt. Siccis locis, uti naribus, illita spuma argenti satis proficit. In ulteriores verò lunatasque plagas linamentum dandum est, ut caro increscens vulnus impleat: summæque curâ quod ita su-

tum est, tuendum esse, apparere ex eo potest, quod de cancro suprâ posui. Ergò etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquæ calidæ, rursûsque idem medicamentum injiciendum: ferèque septimo die glutinatum est. Tùm suturæ eximî, et ulcus ad sanitatem perducî debet.

SECT. X. Polypum verò qui in naribus nascitur, præcipuè ferro curari jam aliàs posui. Ergò etiam hunc ferramento acuto in modum spathæ factò resolvere ab osse oportet, adhibitâ diligentîâ, ne infrâ cartilago lædatur, in quâ difficilis curatio est. Ubi abscissus est, unco ferramento extrahendus est: tùm implicatum linamentum, vel aliquid ex penicillo respergendum est medicamento quo sanguis supprimitur, eoque naris leviter implenda. Sanguine suppresso, linamento ulcusculum purgandum est. Ubi purum est, eò pinna, eodem modo quo in aure suprâ positum est, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intûs demittenda, donec ex toto id sanescat.

SECT. XI. Id autem vitium quod ὄζαινα à Græcis vocatur, si medicamentis non cederet, quemadmodum manu curandum esset, apud magnos Chirurgos non reperi. Credo, quia res rarò ad sanitatem satis proficit, quàm aliquod in ipsâ curatione tormentum habeat. Apud quosdam tamen positum est, vel subtilem fistulam, vel enodem scriptorium calamum in narem esse conjiciendum, donec sursùm ad os perveniat: tùm per id, tenue ferramentum candens dandum esse ad ipsum os, deindè adustum locum purgandum esse æruginè et melle: ubi purus est, lycio ad sanitatem perducendum. Vel narem incidendam esse ab imâ parte ad os, ut et conspici locus possit, et faciliùs candens ferramentum admoveri: tùm sui narem debere, et adustum quidè ulcus eadem ratione curari: suturam verò illini vel spumâ argenti, vel alio glutinante.

SECT. XII. 1. In ore quoque quædam manu curantur, ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum arescentium vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admoveri, ut leviter attingat, non insidat. Adustæ gingivæ melle illinendæ, et mulso eluendæ sunt. Ut pura ulcera esse cœperunt, arida medicamenta infrianda sunt ex his quæ reprimunt. Si verò dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant; placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo resolvatur: tùm is concutiendus est. Eademque faciendâ, donec benè moveatur: nam dens hærens cum summo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur: idque etiam majore periculo in superioribus dentibus fit, quia potest tempora oculosque concutere. Tùm, si fieri potest, manu; si minùs, forfice, dens excipiendus est. Ac si exesus est, antè id foramen vel linamento vel benè accommodato plumbò replendum est, ne sub forcipe confringatur. Rectâ verò forfex ducenda est, ne inflexis radicibus os rarum cui dens inhæret, parte aliquâ frangatur: neque ideò nullum ejus rei periculum est, utique in dentibus brevibus qui ferè longiores radices non habent: sæpè enim forfex quàm dentem comprehendere non possit, aut frustrâ comprehendat, os gingivæprehendit et frangit. Protinùs autem ubi plus sanguinis profluit, scire licet, aliquid ex osse fractum esse. Ergò specillo conquirendâ est testa quæ recessit, et vulsellâ protrahenda est. Si non sequitur, incidi gingiva debet, donec labans ossis testa recipiatur. Quòd si factum statim non est, indurescit extrinsecùs maxilla sic, ut is hiare non possit, foris imponendum calidum ex farinâ et fico cataplasma est, donec ibi pus moveatur: tùm incidi gingiva debet. Pus quoque multum profluens

ossis fracti nota est: itaque etiam tūm id extrahī convenit: nonnunquā etiam, eo laeso, fistula fit quæ eradi debet. Dens autē scaber, quā parte niger est, radendus est, illinendusque rosæ flore contrito, cui gallæ quarta pars, et altera myrrhæ sit adjecta: continendumque ore crebrò vinum meracum: atque in eo casu velandum caput, ambulatione multā, frictione capitis, cibo non acri utendum est. At si ex ictu vel alio casu aliqui labant dentes, auro cum his qui benè hærent vincendi sunt: continendaque ore reprimentia, ut vinum in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens coniecta sit. Si quandò etiam in pueris ante alter dens nascitur quam prior excidat is qui cadere debuit, circumpurgandus et evellendus est; is autem qui natus est in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad justam magnitudinem perveniat. Quotiescunque dente exempto radix relicta est, protinùs ea quoque ad id facto forfice, quem $\rho\acute{\iota}\zeta\acute{\alpha}\gamma\gamma\alpha\upsilon$ Græci vocant, eximenda est.

2. Tonsillas autem quæ post inflammationes induruerunt ($\acute{\alpha}\nu\tau\iota\acute{\alpha}\delta\epsilon\iota\varsigma$ autem à Græcis appellantur,) quū sub levi tunicā sint, oportet digito circumradere et evellere: si ne sic quidem resolvuntur, hamulo excipere et scalpello excidere: tūm ulcus aceto eluere, et illinire vulnus medicamento quo sanguis supprimitur.

3. Uva si eum inflammatione descendit, dolorique est, et subrubicundi coloris, præcidi sine doloris periculo non potest; solet enim multum sanguinem effundere: itaque melius est his uti quæ aliàs proposita sunt. Si verò inflammatio quidem nulla est, nihilominus autem ea ultra justum modum à pituitā diducta est, et tenuis, acuta, alba est, præcidi debet: itemque si ima livida et crassa, summa verò tenuis est. Neque quidquam commodius est, quàm vulsellā prehendere, sub eaque quod

volumus, excidere. Neque enim ullum periculum est, ne plus minùsve præcidatur, quàm liceat tantum infra vulsellam relinquere, quantum inutile esse manifestum est; idque præcidere quo longior uva est quàm esse naturaliter debet. Post curationem eadem facienda sunt, quæ in tonsillis proximè posui.

4. Lingua verò quibusdam cum subjectâ parte, à primo natali die, juncta est, qui ob id ne loqui quidem possunt. Horum extrema lingua vulsellâprehendenda est, sub eâque membrana incidenda; magnâ curâ habitâ, ne venæ quæ juxtâ sunt, violentur, et profusione sanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus posita est. Et plerique quidem ubi consanuerunt, loquuntur: ego autem cognovi, qui, succisâ linguâ, quàm abundè super dentes eam promeret, non tamen loquendi facultatem consecutus est. Adèò in Medicinâ, etiam ubi perpetuum est quod fieri debet, non tamen perpetuum est id, quod sequi convenit.

5. Sub linguâ quoque interdùm aliquid abscedit, quod ferè consistit in tunicâ, doloresque maguos movet: quod si exiguum est, incidi semel satis est: si majus, summa cutis usque ad tunicam excidenda est, deindè utrinquè oræ hamulis excipiendæ, et tunica undiquè circumdata liberanda est; magnâ diligentîâ per omnem curationem habitâ, ne qua major vena incidatur.

6. Labra autem sæpè fiuntur, eaque res habet cum dolore etiam hanc molestiam, quòd sermo prohibetur, qui subindè eas rimas cum dolore diducendo sanguinem citat. Sed has, si in summo sunt, medicamentis curare commodius est quæ ad ulcera oris fiunt. Si verò altius descenderunt, necessarium est tenui ferramento adurere; quod spathæ simile, quasi transcurrere, non imprimi debet. Postea faciendâ eadem sunt quæ in auribus adustis exposita sunt.

SECT. XIII. At in cervice, inter cutem et asperam arteriam, tumor increscit, βρογχεκλήην Græci vocant, quo, modò caro hebes, modò humor aliquis melli aquæve similis, includitur; interdùm etiam minutis ossibus pili immixti. Ex quibus quidquid est tunicâ continetur, potest autem adurentibus medicamentis curari, quibus summa cutis cum subjectâ tunicâ exeditur: quo facto, sive humor est, profluit; sive quid densius, digitis educitur: tùm ulcus sub linamentis sanescit. Sed scalpelli curatio brevior est. Medio tumore una linea inciditur usque ad tunicam: deindè vitiosus sinus ab integro corpore digito separatur, totusque cum velamento suo eximitur. Tùm aceto, cui vel salem vel nitrum aliquis adjecit, eluitur, oræque unâ suturâ junguntur, cæteraque eadem quæ in aliis suturis superinjiciuntur: leniter deindè, ne fauces urgeat, deligatur. Si quandò autem tunica eximi non potuerit, intus inspergenda adurentia, linamentisque id curandum est, et cæteris pus moventibus.

SECT. XIV. Sunt etiam circa umbilicum plura vitia, de quibus propter raritatem inter auctores parùm constat. Verisimile est autem id à quoque prætermissum, quod ipse non cognoverat, à nullo id quod non viderat, fictum. Commune omnibus est umbilicum indecorè prominere. Causæ requiruntur: Meges tres has posuit: modò intestinum eò irrumpere, modò omentum, modò humorem. Sostratus nihil de omento dixit: duobus iisdem adjecit carnem ibi interdùm increscere, eamque modò integram esse, modò carcinomati similem. Gorgias ipse quoque omenti mentionem omisit: sed eadem tria causatus, spiritum quoque interdùm eò dixit irrumpere. Heron, omnibus his quatuor positis, et omenti mentionem habuit, et ejus quod simul et omentum et intestinum habuerit. Quid autem horum sit, his indi-

eius cognoscitur. Ubi intestinum prolapsum est, tumor neque durus, neque mollis est, omni frigore minuitur: non solum sub omni calore, sed etiam retento spiritu, crescit. Sonat interdum, atque ubi resupinatus est aliquis, delapso intestino, ipse desidit. Ubi verò omentum est, cætera similia sunt, tumor mollior et ab imâ parte, latus, extenuatus in verticem est; si quis apprehendit, elabitur. Ubi utrumque est, indicia quoque mixta sunt, et inter utrumque mollities: at caro durior est, semperque, etiam resupinato corpore, tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitiosa est, easdem notas habet quas in carcinomate exposui. Humor autem si premitur, circumfluit: at spiritus pressus cedit, sed protinus redit, resupinato quoque corpore, tumorem in eadem figurâ tenet. Ex his id quod ex spiritu vitium est, medicinam non admittit: caro quoque carcinomati similis cum periculo tractatur; itaque omittenda est. Sana excidi debet, idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam, vel inciso summo tumore, effundunt, et vulnus iisdem linamentis curant. In reliquis variæ sententiæ sunt. Ac resupinandum quidem corpus esse, res ipsa testatur, ut in uterum, sive intestinum sive omentum est, delabatur. Sinus verò umbilici, tum vacuus, à quibusdam duabus regulis exceptus est, vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur: à quibusdam ad inum acu trajectâ duo lina ducente, deinde utriusque lina duobus capitibus diversæ partes adstrictæ: quod in uvâ quoque oculi fit; nam, sic, id, quod supra vinculum est, moritur. Adjecerunt quidam ut, antequam vincirent, summum unâ lineâ inciderent quò facilius, digito demisso, quod illuc irrupisset, depellerent; tum deinde vinxerunt. Sed abundè est jubere spiritum continere, ut tumor quantus maximus esse potest, se ostendat,

tum imam basim ejus atramento notare, resupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut si quid delapsum non est, manu cogatur. Post hæc umbilicum attrahere, et quâ nota atramenti est, lino vehementer adstringere: deindè partem superiorem aut medicamentis aut ferro adurere, donec emoriatur; atque, ut cætera usta, ulcus nutrire. Idque non solum ubi intestinum vel omentum vel utrumque est, sed etiam ubi humor est, optimè proficit. Sed antè quædam visenda sunt, ne quod ex vinculo periculum sit. Nam curationi neque infans, neque aut robustus annis aut senex aptus est, sed à septimo ferè anno ad quartum decimum. Deindè ei corpus idoneum est id quod integrum est: at quod mali habitus est, quodque papulas, impetigines, similiaque habet, idoneum non est. Levibus quoque tumoribus facilè subvenitur; at in eorum, qui nimis magni sunt, curatione periculum est. Tempus autem anni et autumnale et hibernum vitandum est: ver idoneum maximè est, ac prima æstas non aliena est. Præter hæc abstinere pridè debet: neque id satis est; sed alvus quoque ei ducenda est, quò facilius omnia quæ excesserunt, intra alvum considant.

SECT. XV. Aquam his qui hydropici sunt, emitti oportere aliàs dixi: nunc quemadmodum id fiat, dicendum. Quidam autem sub umbilico, ferè quatuor interpositis digitis a sinistrâ parte, quidam ipso umbilico perforato, id facere consuerunt: quidam cute primùm adustâ, deindè interiore abdomine inciso; quia, quod per ignem divisum est, minùs celeriter coit. Ferramentum autem demittitur, magnâ curâ habitâ, ne qua vena incidatur. Id tale esse debet, ut ferè tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat: demittendumque ita est, ut membranam quoque transeat quâ caro ab inte-

riore parte finitur : eò tùm plumbea aut ænea fistula conjicienda est, vel recurvatis in exteriorem partem labris, vel in mediâ circumsurgente quâdam morâ, ne tota intus delabi possit. Hujus ea pars quæ intrâ, paulò longior esse debet quàm quæ extrâ, ut ultra ulteriorem membranam procedat. Per hanc effundendus humor est : atque ubi major pars ejus evocata est, cludenda demisso linteolo fistula est, et in vulnere, si id ustum non est, relinquenda : deindè per insequentes dies circa singulas heminas emittendum, donec nullum aquæ vestigium appareat. Quidam tamen etiam non ustâ cute, protinùs fistulam recipiunt, et super vulnus spongiam, ex aquâ frigidâ expressam, vel ex aceto deligant : deindè, postero die, rursùs fistulam demittunt, quod recens vulnus paulùm diductum patitur, ut si quid humoris superest, emittatur : idque bis ita fecisse contenti sunt.

SECT. XVI. Nonnunquàm autem venter ictu aliquo perforatur, sequiturque ut intestina evolvantur. Quod ubi incidit, protinùs considerandum est, an integra ea sint, deindè an his color suus maneat. Si tenuius intestinum perforatum est, nihil profici posse jam retuli. Latius intestinum sui potest; non quòd certa fiducia sit, sed quòd dubia spes certâ desperatione sit potior; interdùm enim glutinatur. Tùm si utrumlibet intestinum lividum, aut pallidum, aut nigrum est, quibus illud quoque necessariò accedit, ut sensu careat, medicina omnis inanis est. Si verò adhuc ea sui coloris sunt, cum magnâ festinatione succurrendum est; momento enim alienatur externo et insueto spiritu circumdata. Resupinandus autem homo est, coxis erectioribus; et si angustius vulnus est, quàm ut intestina commodè refundantur, incidendum est donec satis pateat. Ac si jam sicciora intestina sunt, perluenda aquâ sunt, cui paul-

lùm admodùm olei sit adjectum. Tùm minister oras vulneris leniter diducere manibus suis, vel etiam duobus hamis membranæ interiori injectis, debet: medicus priora semper intestina quæ posteriora prolapsa sunt, condere sic, ut orbium singulorum locum servet. Repositis omnibus, leniter homo concutiendus est: quo fit, ut per se singula intestina in suas sedes diducantur, et in his considant. His conditis, omentum quoque considerandum est, ex quo, si quid jam nigri et emortui est, forfice excidi debet: si quid integrum est, leniter super intestina deduci. Sutura autem, neque summæ cutis, neque interioris membranæ per se satis proficit, sed utriusque. Et quidem duobus linis injicienda est, et spissior quàm alibi, quia et rumpi facilius motu ventris potest, et non æquè magnis inflammationibus pars ea exposita est. Igitur in duas acus fila conjicienda, eæque duabus manibus tenendæ: et prius interiori membranæ sutura injicienda est sic, ut sinistra manus in dexteriore orâ, dextra in sinistrore à principio vulneris orsâ, ab interiori parte in exteriorem acum immittat. Quo fit ut ab intestinis ea pars semper acum sit quæ retusa est. Semel utrâque parte trajectâ, permutandæ acus inter manus sunt, ut ea sit in dextrâ quæ fuit in sinistra; ea veniat in sinistram, quam dextra continuit: iterùmque eodem modo per oras immittendæ sunt: atque ita tertio et quarto, deincepsque permutatis inter manus acubus, includenda plaga. Post hæc eadem fila, eademque acus ad cutem transferendæ; similique ratione ei quoque parti sutura injicienda, semper ab interiori parte acubus venientibus, semper inter manus trajectis. Dein glutinantia injicienda, quibus aut spongiam, aut succidam lanam ex aceto expressam accedere debere manifestius est, quàm ut semper dicep dum sit. Impositis his, leniter deligari venter debet.

SECT. XVII. 1. Interdum tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius spiritu, vel sub gravi fasce, interior abdominis membrana, superiore cute integrâ, rumpitur. Quod feminis quoque ex utero sæpè evenire consuevit; fitque præcipuè circa ilia. Sequitur autem, quum superior caro mollis sit, ut non satis intestina contineat, hisque intenta cutis indecorè intumescat. Atque id quoque aliter ab aliis curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam basim immissis, sic utrinquè devinciunt, quemadmodum et in umbilico et in uvâ positum est, ut quidquid supra vinculum est, emoriatur: quidam medium tumorem excidunt ad similitudinem myrtacei folii: quod semper eodem modo servandum esse jam posui, et tum oras suturâ jungunt. Commodissimum est autem, resupinato corpore, experiri manu, quâ parte is tumor maximè cedat; quia necesse est eâ parte rupta membrana sit, quâque integra est, eâ magis obnitatur: tum quâ rupta videbitur, immittendæ scalpello duæ lineæ sunt, ut, exciso medio, interior membrana utrinquè recentem plagam habeat; quia quod vetus est, suturâ non coit. Loco patefacto, si quâ parte membrana non novam plagam sed veterem habet, tenuis excidenda habena est, quæ tantum oras ejus exulceret. Cætera quæ ad suturam reliquamque curationem pertinent, suprâ comprehensa sunt.

2. Præter hæc evenit ut in quorundam ventribus varices sint: quarum, quia nulla alia curatio est, quam quæ in cruribus esse consuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eò differo.

SECT. XVIII. Venio autem ad ea quæ in naturalibus partibus circa testiculos ori solent: quæ quò facilius explicem, prius ipsius loci natura paucis properanda est. Igitur testiculi simile quiddam medullis habent: nam sanguinem non emittunt, et omni sensu carent: dolent

autem in ictibus et inflammationibus tunicarum quibus hi continentur. Dependent verò ab inguinibus per singulos nervos, quos *κρεμασθήρας* Græci nominant, cum quorum utroque binæ descendunt et venæ et arteriæ. Hæc autem tunicâ conteguntur tenui, nervosâ, sine sanguine, albâ, quæ *ἐλυτροειδής* à Græcis nominatur: super eam valentior tunica est, quæ interiori vehementer imâ parte inhæret: *δαρτόν* Græci vocant. Multæ deindè membranulæ venas et arterias eosque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas superioribus partibus leves parvulæque sunt. Hactenùs propriâ utriusque testiculo et velamenta et auxilia sunt: communis deindè utriusque omnibusque interioribus sinus est, qui etiam conspicitur à nobis: *όσχεόν* Græci, scrotum nostri vocant; isque ab imâ parte mediis tunicis leviter innexus, à superiore tantùm circumdatus est. Sub hoc igitur plura vitia esse consuerunt: quæ modò, ruptis tunicis quas ab inguinibus incipere proposui, modò his integris, fiunt. Si quidem interdùm vel ex morbo primùm inflammatur, deindè postea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinùs rumpitur tunica, quæ diducere ab inferioribus partibus intestina debuit; tùm pondere eò devolvitur aut omentum aut etiam intestinum: idque, ibi repertâ viâ, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes nisum, subindè nervosas tunicas, et ob id ejus rei patientes, diducit: *έντεροκλήην* et *έπιπήλοκλήην* Græci vocant: apud nos indecorum, sed commune his herniæ nomen est. Deindè, si descendit omentum, nunquàm in scroto tumor tollitur, sive inedia fuit, sive corpus huc illucve conversum, aut alio quovis modo collocatum: itemque, si retentus est spiritus, non magnoperè increscit; tactu verò inæqualis est, et mollis et lubricus. At si intestinum quoque descendit, tumor is sine inflammatione modò minuitur,

modò increscit : estque ferè sine dolore ; et, quùm con-
quiescit aliquis aut jacet, interdùm ex toto desidit, in-
terdùm sic dividitur, ut in scroto exiguæ reliquiæ
maneant ; at clamore et satietate, et si sub aliquo
pondere is homo nisus est, crescit ; frigore omni con-
trahitur, calore diffunditur ; estque tùm scrotum et
rotundum, et tactu læve ; idque quod subest, lubricum
est : si pressum est, ad inguen revertitur ; dimissumque
iterùm cum quodam quasi murmure devolvitur. Et id
quidem in levioribus malis evenit : nonnunquàm autem,
stercore accepto, vastiùs tumet, retròque compelli non
potest, affertque tùm dolorem et scroto, et inguinibus et
abdomini. Nonnunquàm stomachus quoque affectus,
primùm rufam bilem per os reddit, deindè viridem,
quibusdam etiam nigram. Integris verò membranis,
interdùm eam partem humor dstringit. Atque ejus quo-
que species duæ sunt : nam vel inter tunicas is increscit
vel in membranis quæ ibi circa venas et arterias sunt,
ubi hæ gravatæ occalluerunt. Ac ne ei quidem humori
qui inter tunicas est, una sedes est : nam modo inter sum-
mam et mediam, modo inter mediam et imam consistit.
Græci communi nomine quidquid est, ὑδροκίλην appel-
lant : nostri verò, scilicet nullis discriminibus satis cog-
nitis, hæc quoque sub eodem nomine quo priora, habent.
Signa autem quædam communia sunt, quædam propria.
Communia, quibus humor deprehenditur ; propria, qui-
bus locus. Humorem subesse discimus, si tumor est nun-
quàm ex toto se remittens, sed interdùm levior aut prop-
ter famem aut propter febriculam, maximèque in pueris ;
isque mollis est, si non nimius humor subest : at si is vehe-
menter increvit, renitur sicut uter repletus et arcè ad-
strictus. Venæ quoque in scroto inflantur, et, si digito
pressimus, cedit humor, circumfluensque id quod non
premitur, attollit, et tanquàm in vitro cornuve per scrotum

apparet, isque, quantum in ipso est, sine dolore est. Sedes autem ejus sic deprehenditur. Si inter summam mediamque tunicam est, cum digitis duobus pressimus, paulatim humor inter eos revertens subit; scrotum ipsius et albidius est: si ducitur, aut nihil, aut paululum intenditur; testiculus eâ parte neque visu neque tactu sentitur. At si sub mediâ tunicâ est, intentum scrotum magis se attollit, adeò ut superior coles sub tumore eo delitescat. Præter hæc, æquè integris tunicis, ramex innascitur: *κίρσοκλήτην* Græci appellant, venæ intumescunt: eæque intortæ conglomeratæque ad superiorem partem, vel ipsum scrotum implent, vel mediam tunicam vel imam: interdum etiam, sub imâ tunicâ, circa ipsum testiculum nervumque ejus, increscunt. Ex his eæ quæ in ipso scroto sunt, oculis patent: hæ verò quæ mediæ imæve tunicæ insident, ut magis conditæ, non æquè quidem cernuntur; sed tamen etiam visui subjectæ sunt: præterquam etiam quòd et tumoris aliquid est pro venarum magnitudine et modo: et id prementi magis renititur, ac per ipsos venarum toros inæquale est; et quâ parte id est, testiculus magis justo dependet. Quum verò etiam super ipsum testiculum nervumque ejus id malum increvit, aliquantò longiùs testiculus ipse descendit, minorque altero fit, ut pote alimento amisso. Rarò, sed aliquandò caro quoque inter tunicas increscit: *σαρκοκλήτην* Græci vocant. Interdum etiam ex inflammatione tumet ipse testiculus, ac febres quoque affert; et nisi celeriter ea inflammatio conquievit, dolor ad inguina atque ilia pervenit, partesque hæ intumescunt; et nervus ex quo testiculus dependet, plenior fit, simulque indurescit. Super hæc inguen quoque nonnunquam ramices implent: *Εουβωνοκλήτην* appellant.

SECT. XIX. His cognitis, de curatione dicendum est, in quâ quædam communia omnium sunt, quædam pro-

pria singulorum. Priùs de communibus dicam. Loquar autem nunc de his quæ scalpellum desiderant: nam quæ vel sanari non possint, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit simul atque ad species singulas venero. Inciditur autem interdùm inguen, interdùm scrotum. In utrâque curatione homo antè per triduum bibere aquam, pridiè abstinere etiam à cibo debet: ipso autem die collocari supinus; deindè si inguen incidendum est, idque jam pube contegitur, antè radendum est, et tunc extenso scroto, ut cutis inguinis intenta sit, id incidendum sub imo ventre, quâ cum abdomine tunicæ inferiores committuntur. Aperiendum autem audacter est, donec summa tunica quæ ipsius scroti est, incidatur, perveniaturque ad eam quæ media est. Plagâ factâ, foramen deorsùm versùm subest. In id demittendus est sinistrae manûs digitus index, ut, diductis intervenientibus membranulis, sinum laxet. Minister autem sinistra manu comprehenso scroto, sursùm versùm id debet extendere, et quàm maximè ab inguinibus abducere, primùm cum ipso testiculo, dùm medicus omnes membranas quæ supra mediam tunicam sunt, si digito diducere non potest, scalpello abscindat: deindè sine eo; ut is elapsus ipsi plagæ jungatur, digitoque indè promatur, et super ventrem cum duabus suis tunicis collocetur. Indè si qua vitiosa sunt, circumcidenda sunt: in quibus quùm multæ venæ discurrant, tenuiores quidem præcidi protinùs possunt: majores verò antè longiore lino deligandæ sunt, ne periculose sanguinem fundant. Sin media tunica vexata erit, aut sub eâ malum increverit, excidenda eâ erit sic, ut altè ad ipsum inguen præcidatur. Infrâ tamen non tota demenda est: nam quod ad basim testiculi vehementer cum imâ tunicâ connexum est, excidi sine summo periculo non potest; itaque ibi relinquendum est. Idem in imâ quoque tu-

nicâ, si læsa ea est, faciendum est. Sed non à summâ inguinis plagâ, verùm infrâ paululùm ea abscindenda, ne, læsâ abdominis membranâ, inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex eâ sursùm relinquendum est, ne postea sinuetur, et sedem eidem malo præstet. Purgatus itaque testiculus, per ipsam plagam, cum venis et arteriis et nervo suo, leniter demittendus est; videndumque ne sanguis in scrotum descendat, neve concretus, aliquo loco maneat. Quæ ita fiet, si venis vinciendo medicus prospexerit: lina quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debent; quæ, pure orto, sine ullo dolore excident. Ipsi autem plagæ injiciendæ duæ fibulæ sunt, et insuper medicamentum quo glutinetur. Solet interdum ab alterâ orâ necessarium esse aliquid excidi, ut cicatrix major et latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta super non fulcienda, sed leviter tantum ponenda sunt, suprâque ea quæ inflammationem repellant, id est, ex aceto vel lanâ succidâ vel spongiâ: cætera eadem quæ, ubi pus moveri debet, adhibenda sunt. At quum infrâ incidi oportet, resupinato homine, subjicienda sub scroto sinistra manus est, deindè id vehementer apprehendum et incidendum. Si parvulum est quod nocet, modicè, ut tertia pars integra ad sustinendum testiculum infrâ relinquatur: si majus est, etiam ampliùs, ut paulum tantummodo ad imum cui testiculus insidere possit, integrum maneat. Sed primò rectus scalpellus quàm levissimâ manu teneri debet, donec scrotum ipsum diducat; tùm inclinandus mucro est, ut transversas membranas secet, quæ inter summam mediamque tunicam sunt. At si vitium in proximo est, mediam tunicam attingi non oportet: si sub illâ quoque conditur, etiam illa incidenda est, sicut tertia quoque, si illa vitium tegit. Ubicumquè autem repertum malum est, ministrum ab inferiore parte expri-

mere moderatè scrotum oportet, medicum digito manubriolove scalpelli diductam inferiorem partem tunicæ extrâ collocare; deindè eam ferramento, quod, ob similitudinem, corvum vocant, incidere sic, ut in eadem intrare duo digiti, index et medius, possint. His deindè coniectis, excipienda reliqua pars tunicæ, et inter digitos scalpellus immittendus est, eximendumque aut effundendum quidquid est noxium. Quamcumque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem, ut suprâ dixi, quàm altissimè ad inguen, imam autem paulò infrâ. Cæterùm, antequàm excidantur, hæ quoque vinciri lino summæ debent, et ejus lini capita extra plagam relinquenda sunt, sicut in illis quoque venis quæ id requisierint. Eo facto, testiculus intùs reponendus est, oræque scroti suturis inter se committendæ, neque iis paucis, ne parùm glutinentur, et longior fiat curatio; neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hîc quoque videndum est, ne quid in scroto sanguinis maneat; tùm imponendâ glutinantia sunt. Si quandò autem in scrotum sanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidî subter id debet; purgatoque eo, spongia acri aceto madens circumdari. Deligatum autem vulnus omne quod ex his causis factum est, si dolor nullus est, quinque primis diebus non est resolvendum; sed bis die tantùm aceto irroranda lanâ vel spongiâ: si dolor est, tertio die resolvendum, et ubi fibulæ sunt, hæ incidendæ; ubi linamentum, id immutandum est: rosâque et vino madefaciendum id quod imponitur. Si inflammatio increscit, adjiciendum prioribus cataplasma ex lenticulâ et melle, vel ex malicorio, quod in austero vino coctum sit, vel ex his mixtis. Si sub hîs inflammatio non conquierit, post diem quintum multâ calidâ aquâ vulnus fovendum, donec scrotum

ipsum et extenuetur, et rugosius fiat: tùm imponendum cataplasma ex triticeâ farinâ, cui resina pinea adjecta sit: quæ ipsa, si robustus curatur, ex aceto; si tener, ex melle coquenda sunt. Neque dubium est, quodcumque vitium fuit, si magna inflammatio est, quin ea quæ pus movent, imponenda sint. Quòd si pus in ipso scroto ortum est, paulùm id incidi debet, ut exitus detur; linamentumque eatenùs imponendum est, ut foramen tegat. Inflammatione finitâ, propter nervos, priore cataplasmate, dein cerato utendum est. Hæc propriè ad ejusmodi vulnera pertinent. Cætera et in curatione, et in victu similia his esse debent, quæ in alio quoque vulnerum genere præcepimus.

SECT. XX. His propositis, ad singulas species veniendum est. Ac si cui parvulo puero intestinum descendit, ante scalpellum experienda vinctura est. Fascia ejus rei causâ fit, cui imo loco pila assuta est ex panniculis facta, quæ ad repellendum intestinum ipsi illi subjicitur, deindè reliqua fasciæ pars arcetè circumdatur, sub quo sæpè et intùs compellitur intestinum, et inter se tunicæ glutinantur. Rursùs si ætas processit, multùmque intestini descendisse ex tumore magno patet, adjiciunturque dolores et vomitus (quæ ex stercore ex cruditate eò delapso ferè accidunt), scalpellum adhiberi sine perniciè non posse manifestum est: levandum tantummodò malum, et per alias curationes extrahendum est. Sanguis mitti ex brachio debet; deindè, si vires patiuntur, imperanda tridui abstinentia est: si minùs, certè pro vi corporis quàm longissima. Eodem verò tempore, superhabendum cataplasma ex lini semine, quod antè aliquis ex mulso decoxerit. Posthæc et farina hordeacea cum resinâ injicienda, et is demittendus in solium aquæ calidæ, cui oleum quoque adjectum sit; dandumque aliquid cibi levis et calidi. Quidam etiàm alvum

ducunt : id deducere aliquid in scrotum potest , educere ex eo non potest. Per ea verò quæ suprâ scripta sunt, levato malo, si quandò aliàs dolor reverterit, eadem erunt facienda. Sine dolore quoque si multa intestina prolapsa sunt, secari supervacuum est, non quò excludi à scroto non possint (nisi tamen id inflammatio prohibuit), sed quò repulsa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent; atque ita fiat mali non finis, sed mutatio. At in eo quem scalpello curari oportebit, simul atque ad mediam tunicam vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipsas oras apprehendi debebit, dum, diductis omnibus membranulis, medicus eam liberet. Neque enim cum periculo læditur, quæ excidenda est, quùm intestinum esse nisi sub eâ non possit. Ubi diducta autem erit, ab inguine usque ad testiculum incidi debebit sic, ne is ipse lædatur; tùm excidi. Ferè tamen hanc curationem puerilis ætas et modicum malum recipit. Si vir robustus est, majusque id vitium est, extrahi testiculus non debet, sed in suâ sede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eâdem ratione usque ad mediam tunicam scalpello aperitur, eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur sic, ut à ministro testiculus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat : tùm ea tunica deorsùm versùs scalpello inciditur, sub eâque index digitus sinistrae manûs ad imum testiculum demittitur, eumque ad plagam compellit : deindè dextrae manûs duo digiti, pollex atque index, venam, et arteriam, et nervum, tunicamque eorum à superiore tunica diducunt. Quòd si aliquæ membranulæ prohibent, scalpello resolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica sit. Excisis quæ excidenda sunt, repositoque testiculo, ab orâ quoque ejus vulneris quod in inguine est, demenda ha-

benula paulò latior est; quò major plaga sit, et plus creare carnis possit.

SECT. XXI. 1. At si omentum descendit, eodem quidem modo quo suprà scriptum est, aperiendum inguen, diducendæque tunicæ sunt. Considerandum autem est, majorne ejus modus, an exiguus sit. Nam quod parvulum est, super inguen in uterum, vel digito, vel averso specillo, repellendum est: si plus est, sinere oportet dependere, quantum ex utero prolapsum est, idque adurentibus medicamentis illinire, donec emoriatur et excidat. Quidam hic quoque duo lina acu trahunt, binisque singulorum capitibus diversas partes adstringunt, sub quo æquè, sed tardiùs emoriatur. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, si omentum supra vinculum illinitur medicamentis quæ sic exedunt, ne erodant: *στυπτικὰ* Græci vocant. Fuerunt etiam qui omentum forfice præciderent, quod in parvulo non est necessarium: si majus est, potest profusionem sanguinis facere; si quidem omentum quoque venis quibusdam etiam majoribus illigatum est. Neque verò si, discisso ventre, id prolapsum forfice præciditur, quum et emortuum sit, et aliter tutiùs avelli non possit, indè hùc exemplum transferendum est. Vulnus autem curari, si relictum omentum est, suturà debet: si id ampliùs fluit, et extrà emortuum est, excisis oris, sicut suprà positum est.

2. Si verò humor intùs est, incidendum est, in pueris quidem inguen, nisi in his quoque liquoris ejus major modus id prohibet, in viris verò et ubicunquè multus humor subest, scrotum. Deindè si inguen incisum est, eò protractis tunicis, humor effundi debet: si scrotum, et sub hoc protinùs vitium est, nihil aliud quàm humor est effundendus, abscindendæque membranæ sunt, si quæ eum continerunt: deindè eluen-

dum id ex aquâ quæ vel salem adjectum vel nitrum habeat : si sub mediâ imâve tunicâ, totæ hæ extrâ scrotum collocandæ excidendæque sunt.

SECT. XXII. Ramex autem, si super ipsum scrotum est, adurendus est tenuibus et acutis ferramentis, quæ ipsis venis infigantur; cum eo, ne ampliùs quàm has urant; maximèque ubi inter se implicatæ glomerantur, eò ferrum admovendum est: tùm super farina ex aquâ frigidâ subacta injiciendâ est, utendamque eo vinculo quod idoneum esse ani curationibus posui. Tertio die, lenticula cum melle imponenda est: post, ejectis crustis, ulcera melle purganda, rosâ implenda, et ad cicatricem aridis linamentis perducenda sunt. Quibus verò super mediam tunicam venæ tument, incidendum inguen est, atque tunica promenda; ab eâque venæ digito vel manubriolo scalpelli separandæ. Quâ parte inhærebunt, eâ et ab superiore et ab inferiore parte lino vinciendæ; tùm sub ipsis vinculis præcidendæ, reponendusque testiculus est. At ubi supra tertiam tunicam ramex insedit, mediam excidi necesse est: deindè, si duæ tresve venæ tument, et ita pars aliqua obsidetur, ut major eo vitio vacet, idem faciendum quod suprâ scriptum est; ut ab inguine et à testiculo deligatæ venæ præcidantur, isque condatur. Sin totum id ramex obsederit per plagam demittendus digitus index erit, subjiciendusque venis sic, ut paulatim eas protrahat, æquè adducendo, donec is testiculus par alteri fiat. Tùm fibulæ oris sic injiciendæ, ut simul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriori parte oram vulneris perforat: tùm non per ipsam venam, sed per membranam ejus immittitur; per eamque in alteram oram compellitur. Venæ vulnerari non debent, ne sanguinem fundant. Membrana semper inter has venas est, ac neque periculum affert; et filo compre-

hensas illas abundè tenet : itaque etiam satis est duas fibulas esse : tum venæ, quæcunque protractæ sunt, in ipsum inguen averso specillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finitâ, et purgato vulnere, est, ut unâ simul, et oras, et venas, cicatrix devinciât. Ubi verò inter imam tunicam et ipsum testiculum nervumque ejus ramex ortus est, una curatio est, quæ totum testiculum abscindit. Nam neque ad generationem quidquam is confert, et omnibus indecorè, quibusdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda, atque excidenda est : idem imæ faciendum, nervusque, ex quo testiculum dependet, præcidendus. Post id venæ et arteriæ ad inguen lino deligandæ, et infra vinculum abscidendæ sunt.

SECT. XXIII. Caro quoque, si quando inter tunicas increvit, nihil dubii est, quin eximenda sit; sed id, ipso scroto inciso, fieri commodius est. At si nervus induit, curari res neque manu, neque medicamento potest. Urgent enim febres ardentes, et aut virides, aut nigri vomitus : præter hæc ingens sitis, et linguae asperitudo, ferèque à die tertio, spumans bilis alvo cum rosione redditur. Atque neque assumi facilè cibus, neque contineri potest, neque multò post extremæ partes frigescunt, tremor oritur, manus sine ratione extenduntur; deindè in fronte frigidus sudor, eumque mors sequitur.

SECT. XXIV. Ubi verò in ipso inguine ramex est, si tumor modicus est, id semel incidi; si major, duabus lineis debet, ut medium excidatur : deindè, non extracto testiculo, sicut intestinis quoque prolapsis interdum fieri docui, colligendæ venæ, vinciendaque, ubi tunicis inhærebunt, et sub his nodis præcidendæ sunt. Neque quidquam novi curatio vulneris ejus requirit.

SECT. XXV. 1. Ab his, ad ea transeundum est, quæ in cole ipso fiunt. In quo si glans nuda est, vultque aliquis eam decoris causâ tegere, fieri potest; sed expeditius in puero quàm in viro: in eo cui id naturale est, quàm in eo qui quarundam gentium more circumcisisus est: in eo cui glans parva, juxtaque eam cutis spatiosior, brevis verò ipse coles est, quàm in quo contraria his sunt. Curatio autem eorum quibus id naturale est, ejusmodi est. Cutis circa glandemprehenditur, et extenditur, donec illam ipsam condat; ibique deligatur. Deindè juxta pubem in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnâque curâ cavetur ne, vel urinæ iter, vel venæ quæ ibi sunt, incidantur. Quo facto, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus, eoque linamenta dantur, ut caro incrementum et id impleat, satisque velamenti suprâ latitudo plagæ præstet. Sed donec cicatrix sit, vinctum esse id debet, in medio tantum relicto exiguo urinæ itinere. At in eo qui circumcisisus est, sub circulo glandis scapello diducenda cutis ab interiore cole est. Non ita verò dolet; quia, summo soluto, deduci deorsum usque ad pubem manu potest: neque ideò sanguis profluit. Resoluta autem cutis rursus extenditur ultra glandem: tum multâ frigidâ aquâ fovetur, emplastroque circumdatur quod valentem inflammationem reprimat. Proximisque diebus et propè à fame victus est, ne fortè eam partem satietas excitet. Ubi jam sine inflammatione est, deligari debet à pube usque glandis circulum: super glandem autem, averso emplastro imposito, induci. Sic enim fit ut inferior pars glutinetur; superior ita sanescat, ne inhereat.

2. Contrâ, si glans ita contacta est, ut nudari non possit, quod vitium Græci *φίμωσις* appellant, aperienda est; quod hoc modo fit. Subter à summâ orâ cutis in-

ciditur rectâ lineâ usque ad frenum, atque ita superius tergo relaxatum cedere retrò potest. Quòd si parùm sic profectum est, aut propter angustias, aut propter duritiem tergoris, protinùs triangulâ formâ cutis ab inferiore parte excidenda est sic, ut vertex ejus ad frenum, bâsis in tergo extremo sit: tùm, superdanda linamenta sunt, aliquaque medicamenta quæ ad sanitatem perducant. Necessarium autem est, donec cicatrix sit, conquiescere: nam ambulatio, atterendo ulcus, sordidum reddit.

3. Infibulare quoque adolescentulos, interdùm vocis, interdùm valetudinis causâ, quidam consuerunt: ejusquæ hæc ratio est. Cutis quæ super glandem est, extenditur, notaturque utrinquè à lateribus atramento quâ perforetur; deindè remittitur. Si super glandem notæ revertuntur, nimis apprehensum est, et ultrâ notari debet: si glans ab his libera est, is locus idoneus fibulæ est. Tùm, quâ notæ sunt, cutis acu filum ducente transsuntur, ejusque fili capita inter se deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculæ fiant. Ubi hæc confirmatæ sunt, exempto filo, fibula inditur, quæ quò levior, eò melior est. Sed hoc quidem sæpiùs inter supervacua quàm inter necessaria est.

SECT. XXVI. 1. Res verò interdùm cogit emoliri manu urinam; quùm illa non redditur, aut quia senectute iter ejus collapsum est, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex sanguine intùs se opposuit: ac mediocris quoque inflammatio sæpè eam reddi naturaliter prohibet: idque non in viris tantummodò, sed in feminis quoque interdùm necessarium est. Ergo æneæ fistulæ fiunt, quæ ut omni corpori, ampliori minorique, sufficiant, ad mares, tres, ad feminas duæ medico habendæ sunt. Ex virilibus maxima decem et quinque est digitorum, media duodecim, minima novem: ex mulie-

bribus, major novem, minor sex. Incurvas verò esse eas paulùm, sed magis viriles, oportet, lævesque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues. Homo tùm resupinus, eo modo quo in curatione ani figuratur, super subsellium aut lectum collocandus est. Medicus autem à dextro latere, sinistrâ quidem manu colem masculi continere, dextrâ verò fistulam demittere in iter urinæ debet: atque ubi ad cervicem vesicæ ventum est, simul cum cole fistulam inclinatam in ipsam vesicam compellere, eamque, urinâ redditâ, recipere. Femina brevius urinæ iter et rectius habet, quod mamulæ simile inter imas oras super naturale positum, non minùs sæpè auxilio eget, aliquandò minùs difficultatis exhibet. Nonnunquàm etiam prolapsus in ipsam fistulam calculus, qui subindè eâ extenuatur, non longè ab exitu inhærescit. Eum, si fieri potest, oportet evelere, vel oriculario specillo, vel eo ferramento quo in sectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema quàm plurimùm attrahenda, et, conditâ glande, lino vincienda est: deindè à latere rectâ plagâ coles incidendus, et calculus eximendus est; tùm cutis remittenda. Sic enim fit, ut incisum colem integra pars cutis contegat, et urina naturaliter profluat.

2. Quùm vesicæ verò calculique facta mentio sit, locus ipse exigere videtur, ut subjiciam, quæ curatio calculosis, quùm aliter succurri non potest, adhibeatur. Ad quam festinare, quùm præceps sit, nullo modo convenit. Ac neque omni tempore, neque in omni ætate, neque in omni vitio id experiendum est, sed solo vere, in eo corpore quod jam novem annos, nondùm quatuordecim excessit; et, si tantùm mali subest, ut neque medicamentis vinci possit, neque etiam trahi posse videatur, quominùs, interposito aliquo spatio, interimat. Non quo tamen non interdùm etiam temeraria

medicina proficiat, sed quo sapiùs utique in hoc fallat, in quo plura, et genera, et tempora, periculi sunt: quæ simul cum ipsâ curatione proponam. Igitur, ubi ultima experiri statutum est, antè aliquot diebus victu corpus præparandum est, ut modicos, ut salubres cibos, ut minimè glutinosos assumat, ut aquam bibat. Ambulandi verò inter hæc exercitatione utatur, quò magis calculus ad vesicæ cervicem descendat. Quod an inciderit, digitis quoque, sicut in curatione docebo, in anum demissis, cognoscitur. Ubi ejus rei fides est, pridè is puer in jejuniò continendus est, et tum loco calido curatio adhibenda; quæ hoc modo ordinatur. Homo prævalens et peritus in sedili alto consedit, supinumque eum et aversum, super genua sua coxis ejus collocatis, comprehendit, reductisque ejus cruribus, ipsum quoque jubet, manibus ad suos poplites datis, eos quàm maximè possit attrahere, simulque ipse sic eos continet. Quòd si robustius corpus ejus est qui curatur, duobus sedilibus junctis, duo valentes insident, quorum et sedilia, et interiora crura inter se deligantur, ne diduci possint. Tum is super duorum genua eodem modo collocatur, atque alter, prout consedit, sinistrum crus ejus, alter dextrum, simulque ipse poplites suos attrahit. Sive autem unus, sive duo continent, super humeros ejus suis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter ilia sius super pubem sine ullis rugis sit extensus, et, in angustum compulsâ vesicâ, faciliùs calculus capi possit. Præter hæc etiamnum à lateribus duo valentes obijciuntur, qui circumstantes labare, vel unum, vel duos, qui puerum continent, non sinunt. Medicus deindè, diligenter unguibus circumcisis, atque sinistrae manûs duos digitos, indicem et medium, leniter priùs unum, deindè alterum, in anum ejus demittit, dextræque digitos super imum abdomen leniter im-

ponit, ne si utrinquè digiti circa calculum vehementer concurrerint, vesicam lædant. Neque verò festinanter in hâc re, ut in plerisque, agendum est; sed ita ut quàm maximè id tutò fiat: nam læsa vesica nervorum distentiones cum periculo mortis excitat. Ac primum circa cervicem quæritur calculus: ubi repertus est, minore negotio expellitur. Et ideò dixi, ne curandum quidem, nisi quùm hoc indiciis suis cognitum est. Si verò aut ibi non fuit, recessit retrò, digiti ad ultimam vesicam dantur, paulatimque dextra quòque manus ejus ultrà translata subsequitur. Atque ubi repertus est calculus, qui necesse est in manus incidat, eò curiosiùs deducitur, quò minor læviorque est; ne effugiat, idest, ne sæpiùs agitanda vesica sit. Ergo ultra calculum dextra semper manus ejus opponitur, sinistra digitis deorsùm eum compellit, donec ad cervicem pervenitur: in quam, si oblongus est, sic compellendus est, ut pronus exeat: si planus, sic ut transversus sit: si quadratus, ut duobus angulis sedeat: si alterâ parte plenior, sic ut priùs eâ quâ tenuior sit, evadat. In rotundo nihil interesse ex ipsâ figurâ patet, nisi si lævior alterâ parte est, ut ea antecedit. Quùm jam eò venit, incidi super vesicæ cervicem juxta anum cutis plagâ lunatâ usque ad cervicem vesicæ debet, cornibus ad coxas spectantibus paulùm; deindè, eâ parte quâ resima plaga est, etiamnum sub cute altera transversa plaga facienda est, quâ cervix aperiatur, donec urinæ iter pateat sic, ut plaga paulò major quàm calculus sit. Nam qui metu fistulæ, quam illo loco *χορδα* Græci vocant, parùm patefaciunt, cum majore periculo eòdem revolvuntur; quia calculus iter, quùm vi promitur, facit, nisi accipit: idque etiam perniciosius est, si figura quoque calculi vel aspritudo aliquid eò contulit. Ex quo et sanguinis profusio, et

distentio nervorum fieri potest. Quæ si quis evasit, multò tamen patentiore fistulam habiturus est, ruptâ cervicæ, quàm habuisset incisâ. Quùm verò patefacta est, in conspectum calculus venit, in cuius colore nullum discrimen est. Ipse si exiguus est, digitis ab alterâ parte propelli, ab alterâ protrahi potest. Si major, injiciendus à superiore ei parte uncus est, ejus rei causâ factus. Is est ad extremum tenuis, in semicirculi speciem retusæ latitudinis, ab exteriori parte lævis quâ corpori jungitur, ab interiori asper, quâ calculum attingit. Isque longior potiùs esse debet: nam brevior extrahendi vim non habet. Ubi injectus est, in utrumque latus inclinandus est, ut appareat an calculus teneatur; quia si apprehensus est, ille simul inclinatur. Idque eo nomine opus est, ne, quùm adduci uncus cœperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In quâ re, quod periculum esset, jam suprâ proposui. Ubi satis teneri calculum patet, eodem penè momento triplex motus adhibendus est, in utrumque latus, deindè extrâ, sic tamen ut leniter id fiat, paulùmque primò calculus attrahatur: quo facto, attollendus uncus extremus est, uti intus magis maneat, faciliùsque illum producat. Quòd si aliquandò à superiore parte calculus parùm commodè comprehenditur, à latere erit apprehendendus. Hæc est simplicissima curatio. Sed varietas rerum quasdam etiamnum adversiones desiderat. Sunt enim quidam non asperi tantummodò, sed spinosi quoque calculi, qui per se quidem delapsi in cervicem, sine ullo periculo eximuntur. In vesicâ verò, non tutò vel hi conquiruntur, vel attrahuntur; quoniam ubi illam convulnerarunt, ex distensione nervorum mortem maturant: multòque magis, si spina aliqua vesicæ inhæret, eamque, quùm diceretur, duplicavit. Colligitur autem

eo quod difficiliùs urina redditur, in cervice calculum esse; eo quod cruenta destillat, illum esse spinosum : maximèque id sub digitis quoque experiendum est, neque adhibenda manus, nisi id constitit. Ac tùm quoque leniter intùs digiti objiciendi, ne violenter promovendo convulnerent : tùm incidendum. Multi hìc quoque scapello usi sunt. Mege (quoniam is infirmior est, potestque in aliquâ prominentiâ incidere, incisoque super illam corpore, quâ cavum subest, non secare, sed relinquere quod iterùm incidi necesse sit) ferramentum fecit rectum, in summâ parte labrosum, in imâ semicirculatum acutumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, super pollice imposito, sic deprimebat, ut simul cum carne, si quid ex calculo prominebat, incideret. Quò consequeretur, ut semel quantum satis esset, aperiret. Quocunque autem modo cervix pate facta est, leniter extrahi, quod asperum est, debet, nullâ propter festinationem vi admotâ.

3. At calculus arenosus, et ante manifestus quoniam et urina quæ redditur, arenosa est; et in ipsâ curatione, quoniam inter subjectos digitos neque æquè, sed leniter renititur, et insuper dilabitur. Item molles calculos, et ex pluribus minutisque, sed inter se parùm adstrictis compositos, indicat urina trahens quasdam quasi squamulas. Hos omnes, leniter permutatis subindè digitorum vicibus, sic oportet adducere, ne vesicam lædant, neve intùs aliquæ dissipatæ reliquiæ maneant, quæ postmodùm curationi difficultatem faciant. Quidquid autem ex his in conspectum venit, vel digitis, vel unco eximendum est. At si plures calculi sunt, singuli protrahi debent; sic tamen, ut si quis exiguus supererit, potiùs relinquatur. Si quidem in vesicâ difficulter invenitur, inventusque, celeriter effugit. Ita longâ

inquisitione vesica læditur, excitatque inflammationes mortiferas, adeò ut quidam non secti, quùm diù frustra per digitos vesica esset agitata, decesserint. Quibus accedit etiam, quòd exiguus calculus ad plagam urinà postea promovetur et excidit. Si quandò autem is major non videtur, nisi ruptâ cervice, extrahi posse, findendus est: cujus repertor Ammonius, ob id *λιθοτόμος* cognominatus est. Id hoc modo fit. Uncus injicitur calculo sic, ut facilè eum concussum quoque teneat, ne is retrò revolvatur: tùm ferramentum adhibetur crassitudinis modicæ, primâ parte tenui, sed retusâ; quod ad motum calculo ex alterâ parte ictum findit: magnâ curâ habitâ, ne aut ad ipsam vesicam ferramentum perveniat, aut calculi fracturâ ne quid incidat.

4. Hæ verò curationes in feminis quoque similes sunt, de quibus tamen parùm, propriè quædam dicenda sunt. Si quidem in his ubi parvulus calculus est, scalpellus supervacuus est, quia is urinà in cervicem compellitur, quæ et brevior quàm in maribus, et laxior est. Ergo et per se sæpè excidit, et si in primo quod est angustius, inhæret, eodem tamen unco sine ullâ noxâ educitur. At in majoribus calculis necessaria eadem curatio est: sed virgini subjici in anum digiti, tanquàm masculo; mulieri, per naturale ejus debent. Tùm virgini quidem, sub imâ sinisteriore orâ; mulieri verò inter urinæ iter et os pubis incidendum est sic, ut utroque loco plaga transversa sit: neque terreri convenit, si plus ex muliebri corpore sanguinis profluit.

5. Calculo evulso, si valens corpus est, neque magnoperè vexatum, sinere oportet sanguinem fluere, quò minor inflammatio oriatur. Atque ingredi quoque eum paulùm non alienum est, ut excidat, si quid intùs concreti sanguinis mansit. Quòd si per se non destitit, rursùs, ne vis omnis intreat, supprimi debet: idque

protinùs in imbecillioribus, ab ipsâ curatione faciendum est: siquidem, ut distentione nervorum periclitatur aliquis, dum vesica ejus agitatur, sic alter metus excipit, remotis medicaminibus, ne tantùm sanguinis profluat, ut occidat. Quod ne incidat, desiderare is debet in acre acetum, cui aliquantum salis sit adjectum: sub quo et sanguis ferè conquiescit, et adstringitur vesica; ideòque minùs inflammatur. Quòd si parùm proficit, agglutinanda cucurbitula est et inguinibus, et coxis, et super pubem. Ubi jam satis vel evocatus est sanguis, vel prohibitus, resupinus collocandus est sic, ut caput humile sit, coxæ paulùm excitentur: ac super vulnus imponendum est duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deindè, interpositis duabus horis, in solium is aquæ calidæ resupinus demittendus est sic, ut à genibus ad umbilicum aqua teneat, cætera vestimentis circumdata sint, manibus tantummodò pedibusque nudatis, ut et minùs digeratur, et ibi diutiùs maneat. Ex quo sudor multus oriri solet, qui spongiâ subindè in faciem detergendus est, finisque ejus fomenti est, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus, inducendusque hapsus lanæ mollis, tepido oleo repletus, qui pubem, et coxas, et inguinâ, et plagam ipsam contactam eodem ante linteolo protegat; isque subindè oleo tepido madefaciendus est, ut neque frigus ad vesicam admittat, et nervos leniter molliat. Quidam cataplasmatibus calefacientibus utuntur: ea plus pondere nocent, quo, vesicam urgendo, vulnus irritant, quàm calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem ullum necessarium est. Proximo die, si spiritus difficiliùs redditur, si urina non excedit, si locus circa pubem maturè intumuit, scire licet in vesica sanguinem concretum remansisse: igitur, demissis eodem modo digitis, leniter pertractanda vesica est, et discutienda, si qua coierunt: quo fit ut per

vulnus postea procedant. Non alienum etiam est, oriculario clystere acetum nitro mixtum per plagam in vesicam compellere: nam sic quoque discutiuntur, si qua eruenta coierunt: eaque facere etiam primo die convenit, si timemus, ne quid intus sit, maximèque, ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Caetera eadem facienda sunt, ut demittatur in solium, ut eodem modo panniculus, eodem lana superinjiciatur. Sed neque saepe neque tam diu in aqua calida puer habendus quam adolescens est, infirmus quam valens; levi quam graviore inflammatione affectus; is cuius corpus digeritur, quam is cuius adstrictum est. Inter haec verò, si somnus est, et aequalis spiritus, et madens lingua, et sitis modica, et venter imus sedet, et mediocris est cum febre modica dolor, scire licet rectè procedere curationem. Atque in his inflammatio ferè quinto vel septimo die finitur: qua levata, solium supervacuum est. Supini tantummodò vulnus aqua calida fovendum est, ut si quid urinae rodit, abluatur. Imponenda autem medicamenta sunt pus moventia, et si purgandum ulcus videbitur, melle illinendum: id, si rodet, rosa temperabitur. Huic curationi aptissimum videtur enneapharmacum emplastrum: nam et sebum habet ad pus movendum, et mel ad ulcus repurgandum: medullam etiam maximèque vitulinam, qua in id, ne fistula relinquatur, praecipue proficit. Linamenta verò tum super ulcus non sunt necessaria; super medicamentum ad id continendum rectè imponuntur. At ubi ulcus purgatum est, puro linamento ad cicatricem perducendum est. Quibus temporibus tamen, si felix curatio non fuit, varia pericula oriuntur: qua praesagire protinus licet, si continua vigilia est, si spiritus difficultas, si lingua arida est, si sitis vehemens, si venter imus tumet, si vulnus hiat, si transfluens urina id non rodit, si similiter ante

tertium diem quædam livida excidunt, si vehementes dolores sunt, si post diem quintum magnæ febres urgent, et fastidium cibi permanet, si cubare in ventrem jucundius est. Nihil tamen pejus est distentione nervorum, et ante nonum diem, vomitu bilis. Sed quum inflammationis sit metus, succurri abstinentiâ, modicis et tempestivis cibis, inter hæc fomentis, et quibus præ scripsimus, oportet.

SECT. XXVII. Proximus cancri metus est. Is his cognoscitur, si et per vulnus, et per ipsum colem fluit sanguines mali odoris, cumque eâ quædam à concreto sanguine non abhorrentiâ, tenesque carunculæ lanulis similes: præter hæc, si oræ vulneris aridæ sunt, si dolent inguina, si febris non desinit, eaque in noctem augetur, si inordinati horrores accedunt. Considerandum autem est, in quam partem cancer is tendat: si ad colem, indurescit is locus, et rubet, et tactu dolorem excitat, testiculique intumescunt: si in idsam vesicam, ani dolor sequitur, coxæ duræ sunt, non facile crura extendi possunt. At si in alterutrum latus, oculis id expositum est, paresque utrinquè, easdemque notas, sed minores habet. Primum autem ad rem pertinet, corpus rectè jacere, ut superior pars semper eadem sit in quam vitium fertur: ita si ad colem it, supinus is collocari debet, si ad vesicam, in ventrem; si in latus, in id quod întegrius est. Deindè ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in quâ marrubium decoctum sit, aut cupressus, aut myrtus, idemque humor clystere intus adigetur: tum superponetur lenticula cum malicorio mixta; quæ utraque ex vino decocta sint: vel rubus, aut oleæ folia, eodem modo decocta, aliave medicamenta, quæ ad cohibendos purgandosque caneros proposuimus: ex quibus, si qua erunt arida, per scriptorium calamum inspirabuntur. Ubi

stare cœperit cancer, mulso vulnus eluetur, vitabiturque eo tempore ceratum quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit: potiùs plumbum elotum cum vino inungetur, superque idem liuteolo illitum imponetur; sub quibus perveniri ad sanitatem potest; cum eo tamen ut non ignoremus, orto cancro, sæpè affici stomachum, qui cum vesicâ quodam consortio est, exque eo fieri ut neque retineatur cibus, neque si quis retentus est, concoquatur, neque corpus alatur: ideòque ne vulnus quidem aut purgari, aut ali possit; quæ necessariò mortem maturant. Sed ut his succurri nullo modo potest, sic à primo tamen die tenenda ratio curationis est: in quâ quædam observatio ad cibum quoque potionemque pertinens necessaria est. Nam cibus inter principia non nisi humidus dari debet: ubi ulcus purgatum est, ex mediâ materiâ olera et salsamenta semper aliena sunt. Potione opus est modicâ: nam si parùm bibitur, accenditur vulnus, et vigilia urget, et vis corporis minuitur: si plus æquo assumitur, subindè vesica impletur, eoque irritatur. Non nisi aquam autem bibendam esse manifestius, quàm ut subindè dicendum sit. Solet verò sub ejusmodi victu evenire, ut alvus non reddatur. Hæc aquâ ducenda est in quâ vel fœnum græcum, vel malva decocta sit. Idem humor rosâ mixtus in ipsum vulnus oriculario clystere agendus est, ubi id roditur in urina, neque purgari patitur. Ferè primò per vulnus exit hæc, deindè, eo sanescente, dividitur, et pars per colem descendere incipit, donec ex toto plaga claudatur; quod interdùm tertio mense, interdùm non ante sextum, nonnumquàm exacto quoque anno fit. Neque desperari debet solida glutinatio vulneris, nisi ubi aut vehementer rupta cervix est, aut ex cancro multæ magnæque caruncule, simulque nervosa aliqua exciderunt. Sed ut vel nulla ibi fistula, vel exigua admodùm reliu-

quatur, summâ curâ providendum est. Ergo quum jam ad cicatricem vulnus in tendit, extentis jacere feminibus et cruribus oportet, nisi tamen molles arenosive calculi fuerunt: sub his enim tardiùs vesica purgatur: ideòque diutiùs plagam patere necessarium est; et tùm demùm, ubi jam nihil tale extrâ fertur, ad cicatricem perducì. Quòd si antequàm vesica purgata est, orâ se glutinarunt, dolorque et inflammatio redierunt, vulnus digitis vel averso specillo diducendum est, ut torquentibus exitus detur; hisque effusis, quum diutiùs pura urina descendit, tùm demùm quæ cicatricem inducant, imponenda sunt; extendendique, ut suprâ docui, pedes quàm maximè juncti. Quòd si fistulæ metus, ex his causis quas proposui, subesse videbitur, quò faciliùs claudatur ea, vel certè coangustetur, in anum quoque danda plumbea fistula est; extentisque cruribus, femina talique inter se deligandi sunt, donec qualis futura est, cicatrix sit.

SECT. XXVIII. Et hoc quidem commune esse maribus et feminis potest: propriè verò quædam ad feminas pertinent, ut in primis quòd earum naturalia nonnunquam, inter se glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinùs in utero matris, interdum exulceratione in his partibus factâ, et per malam curationem his oris sanescendo junctis. Si ex utero est, membrana ori vulvæ opposita est; si ex ulcere, caro id replevit. Oportet autem membranam duabus lineis inter se transversis incidere ad similitudinem literæ X, magnâ curâ habitâ, ne urinæ iter violetur: deindè undiquè eam membranam excidere. At si caro increvit, necessarium est rectâ lineâ patefacere. Tùm ab orâ vel vulsellâ, vel hamo apprehensâ, tanquam habenulam, excidere; et intùs implicitum in longitudinem linamentum (*λημνίσκον* Græci vocant)

in aceto tinctum demittere, suprâque succidam lanam aceto madentem deligare: tertio die solvere ulcus, et sicut alia ulcera curare: cùmque jam ad sanitatem tendet, plumbeam fistulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare; suprâque idem medicamentum injicere, donec ad cicatricem plaga perveniat.

SECT. XXIX. Ubi concepit autem aliqua, si jam propè maturus partus intus emortuus est, neque excidere per se potest, adhibenda curatio est, quæ numerari inter difficillimas potest: nam et summam prudentiam moderationemque desiderat, et maximum periculum affert. Sed vulvæ natura mirabilis, quum in multis aliis, tum in hac re quoque facilè cognoscitur. Oportet autem ante omnia resupinam mulierem transverso lecto sic collocare, ut feminibus ejus ipsius ilia comprimantur: quo fit ut, et imus venter in conspectu medici sit, et infans ad os vulvæ compellatur; quæ vulva, emortuo partu, id comprimit, ex intervallo verò paulum dehiscit. Hâc occasione usus medicus, unctæ manûs indicem digitum primum debet inserere, atque ibi continere donec iterum id aperiatur, rursusque alterum digitum demittere debet, et per easdem occasiones alios, donec tota esse intus manus possit. Ad cujus rei facultatem multum confert et magnitudo vulvæ, et vis nervorum ejus, et corporis totius habitus, et mentis etiam robor: quum præsertim intus nonnunquam etiam duæ manus dari debeant. Pertinet etiam ad rem quam calidissimum esse imum ventrem et extrema corporis, nequedum inflammationem cœpisse, sed, recenti re, protinus adhiberi medicinam. Nam si corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans nisi ægerrimè potest; sequiturque sæpè cum vomitu et cum tremore mortifera nervorum distentio. Verum intus emortuo corpori manus injecta, protinus habitum ejus sentit.

Nam aut in caput, aut in pedes conversum est, aut transversum jacet; ferè tamen sic ut vel manus ejus, vel pes, in propinquo sit. Medici verò propositum est, ut eum manu dirigat, vel in caput, vel etiam in pedes, si fortè aliter compositus est: ac si nihil aliud est, manus vel pes apprehensus, corpus rectius reddit; nam manus in caput, pes in pedes eum convertit. Tùm si caput proximum est, demitti debet uncus undiquè lævis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri, vel ori, interdùm etiam fronti, rectè injicitur, deindè attractus infantem educit. Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet: nam si compresso vulvæ ore id tentatum est, non emittente eo, infans abrumpitur, et unci acumen in ipsum os vulvæ delabitur, sequiturque nervorum distentio, et ingens periculum mortis. Igitur compressâ vulvâ, conquiescere; hiante, leniter trahere oportet, et per has occasiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus uncum, sinistra intus posita infantem ipsum, simulque dirigere eum debet. Solet etiam evenire, ut is infans humore distendatur, exque eo profluat fœdi odoris sanies. Quòd si tale est, indice digito corpus illud forandum est, ut effuso humore extentetur: tùm id leniter per ipsas manus recipiendum est; nam uncus injectus hebeti corpusculo facilè elabitur: in quo quid periculi sit, suprâ positum. Sed in pedes quoque conversus infans non difficulter extrahitur, quibus apprehensis, per ipsas manus commodè educitur. Si verò transversus est, neque dirigi potuit; uncus alæ injiciendus, paulatimque attrahendus est: sub quo fere cervix replicatur, retròque caput ad reliquum corpus spectat. Remedio est cervix præcisa, ut separatim utraque pars auferatur. Id unco fit, qui priori similis in interiore tantùm parte per totam aciem exaequitur. Tùm id agendum est, ut antè caput, deindè reliqua pars au-

feratur; quia ferè majore parte extractà, caput in vacuum vulvam prolabitur, extrahique sine summo periculo non potest. Si tamen id incidit, super ventrem mulieris duplici panniculo injecto, valens homo non imperitus à sinistro latere ejus debet assistere, et super imum ventrem ejus duas manus imponere, alteràque alteram premere; quo fit ut illud caput ad os vulvæ compellatur: idque eadem ratione quæ suprâ posita est, unco extrahitur. At si pes alter juxtâ repertus est, alter retrò eum corpore est, quidquid protractum est, paulatim abscindendum est: et si clunes os vulvæ urgere cœperunt, iterum retrò repellendæ sunt, conquisitusque pes ejus adducendus: aliæque etiamnum difficultates faciunt, ut qui solidus non exit, concisus eximi debeat. Quoties autem infans protractus est, tradendus ministro est, ut is eum supinis manibus sustineat, medicus deindè sinistra manu leniter trahere umbilicum debet, ità ne abrumpat, dextrâque eum sequi usque ad eas quas secundas vocant (quod velamentum infantis intùs fuit), hisque ultimis apprehensis, venulas membranulasque omnes eadem ratione manu diducere à vulvâ, totumque illud extrahere, et si quid intùs prætereà concreti sanguinis remanet. Tùm compressis in unum feminibus, illa in conclavi collocanda est, modicum calorem, sine ullo perflatu, habente. Super imum ventrem ejus imponenda lana succida, in aceto et rosâ tincta. Reliqua curatio talis esse debet, qualis in inflammationibus, et in his vulneribus, quæ in nervosis locis sunt, adhibetur.

SECT. XXX. I. Anì quoque vitia, ubi medicamentis non vincuntur, manùs auxiliium desiderant. Ergò, si quæ scissa in eo vetustate induruerunt, jamque callum habent, commodissimum est ducere alvum, tùm spongiam calidam admovere, ut relaxentur illa, et foras prodeant. Ubi in conspectu sunt, scalpello singula excidere,

et ulcera renovare; deindè imponere linamentum molle, et suprâ linteolum illitum melle, locumque eum molli lanâ implere, et ita vincire; altero die, deincepsque cæteris, lenibus medicamentis uti, quæ ad recentia eadem vitia necessaria esse aliàs proposui; et utique, per primos dies, sorbitionibus eum sustinere, paulatim deindè cibis adjicere aliquid, generis tamen ejus quod eodem loco præceptum est. Si quandò autem ex inflammatione pus in his oritur, ubi primùm id apparuit, incidendum est, ne anus ipse suppuret. Neque tamen antè properandum est: nam si crudum incisum est, inflammationi multùm accedit, et puris aliquantò ampliùs concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibis iisdemque medicamentis opus est.

2. At tubercula quæ *κονδυλώματα* appellantur, ubi induruerunt, hâc ratione curantur. Alvus ante omnia ducitur; tùm vulsellâ tuberculum apprehensum juxta radices exciditur. Quod ubi factum est, eadem sequuntur quæ suprâ post curationem adhibenda esse proposui: tantummodò si quid increscit, squamâ aris coërendum est.

3. Ora etiam venarum fundentia sanguinem, sic tolluntur. Ubi sanguini qui effluit, sanies adjicitur, alvus acribus ducitur, quò magis ora promoveantur; eòque fit ut omnia venarum quasi capitula conspicua sint. Tùm si capitulum exiguum est, basimque tenuem habet, adstringendum lino paulùm suprâ est, quàm ubi cum ano committitur. Imponenda spongia ex aquâ calidâ est, donec id liveat: deindè aut ungue, aut scalpello suprâ nõdum id exulcerandum est. Quod nisi factum est, magni dolores subsequuntur, interdùm etiam urinæ difficultas. Si id majus est, et basis latior, hamulo uno aut altero excipiendum est, paulùmque suprâ basim incidendum, neque relinquendum quidquam ex eo capitulo,

neque quidquam ex ano demendum est. Quod consequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit. Quà incisum est, acus debet immitti, infraque eam lino id capitulum alligari. Si duo triave sunt, imum quodque primum curandum est; si plura, non omnia simul, ne tempore eodem undiquè teneræ cicatrices sint. Si sanguis profluit, excipiendus est spongiâ, deindè linamentum imponendum, ungenta femina et inguina, et quidquid juxtâ ulceris est; ceratumque superdandum est, et farinâ hordeaceâ calidâ implendus locus est; et sic deligandus est. Postero die, is desiderare in aquâ calidâ debet, eodemque cataplasmate foveri. Ac bis die, et ante curationem, et post eam, cervicis ac femina liquido cerato perungenda sunt, tepidoque is loco continendus. Interpositis quinque aut sex diebus, oriculario specillo linamenta educenda. Si capitula simul non exciderunt, digito promovenda: tum lenibus medicamentis, iisdemque quæ alibi posui, ulcera ad sanitatem perducenda. Finito vitio, quemadmodum agendum esset, jam aliàs superius exposui.

SECT. XXXI. Ab his ad crura proximus transitus est, in quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem, et earum venularum quæ in capite nocent, et eorum varicum qui in ventre sunt, curationem distuli, quoniam ubique eadem est. Igitur vena omnis quæ noxia est, aut adusta tabescit, aut manu eximitur. Si recta est, si, quamvis transversa, tamen simplex, si modica est, melius aduritur. Si curva est, et velut in orbis quosdam implicatur, pluresque inter se involvuntur, utilius eximere est. Adurendi ratio hæc est. Cutis superinciditur: tum patefacta vena tenui et retuso ferramento candente modicè premitur; vitaturque, ne plagæ ipsius oræ adurantur, quas reducere hamulis facile est. Id, interpositis ferè quaternis digitis, per to-

tum varicem fit; et tùm superimponitur medicamentum quo adusta sanantur. At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione super venam incisâ, hamulo oræ excipiuntur, scalpelloque undiquè à corpore venâ diducitur; caveturque, ne inter hæc ipsa lædatur; eique retusus hamulus subjicitur; interpositoque eodem ferè spatio quod suprâ positum est, in eadem venâ idem fit quæ quò tendat, facilè hamulo extento cognoscitur. Ubi jam idem, quacunquè varices sunt, factum est, uno loco adducta per hamulum vena præciditur: deindè quâ proximus hamus est, attrahitur et evellitur; ibique rursus absconditur. Ac sic undiquè varicibus crure liberato, tùm plagarum oræ committuntur, et super emplastrum glutinans injicitur.

SECT. XXXII. At si digiti vel in utero protinùs, vel propter communem exulcerationem postea cohæserunt, scalpello diducuntur, dein separatim uterque non pingui emplastro circumdatur; atque ita per se uterque sanescit. Si verò fuit ulcus in digito, posteaque malè inducta cicatrix curvum eum reddidit, primùm malagma tentandum est: dein, si id nihil prodest (quod et in veteri cicatrice et ubi nervi læsi sunt, evenire consuevit) videre oportet, nervine id vitium an cutis sit. Si nervi est, attingi non debet; neque enim sanabile est: si cutis, tota cicatrix excidenda, quæ ferè callosa efficitur, ut extendi digitum non patiatur: tùm rectus sic ad novam cicatricem perducendus est.

SECT. XXXIII. Gangrænam inter ungues, alasque, aut inguina nasci, et si quandò medicamenta vincuntur, membrum præcidi oportere, alio loco mihi dictum est. Sed id quoque cum periculo summo fit: nam sæpè in ipso opere, vel profusione sanguinis, vel animæ defectione moriuntur. Verùm hic quoque nihil interest, an satis tutum præsidium sit, quod unicum est. Igitur

inter sanam vitiatamque partem incidenda scalpello caro usque ad os sic est, ut neque contra ipsum articulum id fiat, et potius ex sanâ parte aliquid excidatur, quàm ex ægrâ relinquatur. Ubi ad os ventum est, reducenda ab eo sana caro, et circa os subsecanda est, ut eâ quoque parte aliquid os nudetur: dein id serrulâ præcidendum est, quàm proximè sanæ carni etiam in hærenti: ac tùm frons ossis quam serrula exasperavit, lævanda est, suprâque inducenda cutis, quæ sub ejusmodi curatione laxa esse debet, ut quàm maximè undiquè os contegat. Quò cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, et super id spongia ex aceto deliganda. Cætera postea sic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus moveri non debet, præceptum est.